...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 45 (13361)
1971 оной февралиин 23, вторник

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ

Табан жэлэй турша соо колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсые 37—40 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые горитойгоор хямдаруулха.

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектһээ).

Хонишодой отарануудһаа мэдээсэнэ

ХУРАМХААН

...нидые адуулхань ба-... базэ. Одоол түрэхэ хо-... ...шай дүршөөгүй хүндэ ...ань бэрхэтэйшэг лэ ааб ...шье гэжэ унтангүй на-...ар носолдохош, халтад ...алжэ үхэхэеэ һана-... нэгэ зариман бүтүү ...ээ ядагшагүй.

...имдаа зүбтэйшье бай-...гүй. Гэбэшье мал ажал ...нилээдхэн хүшэр, дун-... илгаагүй юм шуу. ...һалхаар даажа аба-... үхэл гарзагүйгөөр ...тобир тарганаар ондо ...шье бэрхэшээлһээ ...гүй ааб даа.

...түлгэ хонидые харуу-... хонишон Жигжима ... даадаг отарада «үр-... гарзаалба» гэһэн хажар ...ойдоошье дуулдадаг-... Юуб гэхэдэ. энэ нү-... абаһан һүрэг хо-..., намарынь һайн ..., таряанай һуурида атарлан бэлшээжэ, хүшэ тамирыень һайса абхуулдаг заншалтай. Тобир тарган хонид үбэлэй хүйтэндэ даагдадаггүй, тэжээл багаар гаргашалдаг юм.

Энэ жэл сэбдэг хүйтэн уларилтай Хурамхаанай аймагай зүүн хойто зүгтэхи Дэрээн нютагта хэзээ хэзээнэйхиһээ саһа багатай, дулаан байжа, тэндэхи хонишодые нилээд баясуулаа. Ахалагша хонишон Жигжима Мухуевнагай отарада хоёр комсомол залуушуул Сэсэгма Баторова, Аюша Баторов гэгшэд ажаллана.

Мүнөө үедэ эбтэй этэй энэ отарада ажалладаг хонишод харууһалхаар лаажа абаһан хонидоо гарза хоролтодо оруулангүйгөөр, хонин бүриһөө 2,400 грамм нооһо хайшалжа тушаахаар абаһан уялгаяа сүм дүүргэжэ, түрэл партиингаа XXIV съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтахаар эрмэлзэнхэй.

Ц. ЧОЙРОПОВ.
Дэрээнэй совхоз.

ХОРИ

...ой түл абалга ...ндаа. Манай совхоз ... хонин бүриһөө 82,7 ... абаад байна. Совхозой 3-дахи отделениин Эбэр гэжэ нютагта ...һан Ц-Д. Чимито-...даг оторын хонишод ...о барагсаан хурьга-... 100 эхэ хонин бүриһөө 106 хурьга абаад, түлжүүлжэ байна.

Совхозой 2-дохи отделениин Хүндүй нютагта үбэлжэжэ байһан Н. Г. Дондоковой отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга абаа. Хонид хурьгалһаар.

Р. ШАНГИНОВ,
Анаагай совхозой парткомой секретарь.

АРГА БОЛОМЖОМНАЙ ЕХЭ

Наймадахи табан жэл дүүрэжэ, шэнэ юһэдэхи табан жэлэй богоһо алхагдаба. Үнгэрһэн табан жэл соо манай Эхэ ороной экономико нилээд хүгжэжэ, манай гүрэн үшөөл хүсэтэй, бүри баян болоһон байна. Һаяшаг газетэнүүдтэ толилогдоһон КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект уншаад, шэнжэлээд үзэхэдэ, баясахаар байна даа. Түрэл коммунис партимнай арад зоной байдал һуудалые улам һайжаруулхын тула шэнэ зорилгонуудые, хараа түсэбүүдые бидэнэй урда табиба гээшэ. КПСС-эй Директивэнүүдэй проекттэй манай «Забайкаллес» комбинадай модошод танилсажа байна.

Оронойнгоо барилгада хэрэгтэй модо улам ехээр бэлэдхэхэ. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, энээнэй ашаар ажалай бүтээсые 30—35 процентээр дээшэлүүлхэ. Модо бэлэдхэгшэдэй байдал һуудалые улам һайжаруулха гээд КПСС-эй ЦК-гай Директивэнүүд соо бэшээтэй.

Үнгэрһэн табан жэл соо минии хүдэлдэг Хандагатайн леспромхозой модошод нилээд ехэ юумэ хээ. Оньһожоруулагдамал доодо склад барижа ашаглалгада тушаанхай. Оньһон түхеэрэлгэнүүдэй ажал хүдэлмэрие шалгажа байха телевизионно камера эндэ тодхогдоһон. Бага комплексно бригаданууд халаан хахад соо модо бэлэдхэхэ шэнэ технологи үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээ. Тиигэжэ халаан соогоо 3000 кубометр хүрэтэр модо бэлэдхэнэ.

Манай леспромхозой модошод шэнэ онол арга, оньһон техникэ

үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалайнгаа бүтээсые 10—12 процентээр дээшэлүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэдэг болоһон. Тиигэжэ табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь холо урид дүүргээ бэлэй. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын лэ үдэрһөө социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байна. Бидэнэр түрүүшын хоёр һарын даабари февралиин 19-дэ дүүргэжэ, һарын дүүрэтэр үшөө 12 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр шиидэнхэйбди. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэжэ хүдэлөө һаа, бидэнэр үшөөл ехэ модо бэлэдхэхэ арга боломжотойбди.

1971—1975 онуудта бэлдэн шэрэгдэхэ модоной ниитэ хэмжээнһээ 87 процентыень хэрэгсэлэй модон болгон абаха. Шэнэ машина, түхеэрэлгэнүүдые олоор хэрэглэхэ гэһэн зорилго табигдана.

Энэ хараа түсэб бидэнэр бэелүүлхын тула бидэнэр улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ болонобди. Манай Хандагатайн леспромхоздо ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг габшагай бэрхэ хүдэлмэришэд олон юм. Матвеев, Грудинин, Гусев гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригадын хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари хододоо 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулһаа лэ байдаг. Иимэ ажалша бэрхэ зон түрэл партиингаа табиһан ямаршье зорилгонуудые бодото хэрэгээр бэелүүлхэл байха гээд дотороо сэдьхэн, тэдэнэртэ найдадаг гээшэб. Бидэнэр бултадаа партиин ЦК-гай Директивэнүүдэй проектые бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлнобди.

П. КУДРЯШОВ,
Хандагатайн леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Шэнэ табан жэлэй түсэбэй Директивэнүүдэй проект соо хараалагдаһан зорилгонууд республикымнай бүхы ажалшадай анхарал татана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хориин аймагай Үдын совхозой һаалишан (зүүн гарһаа) Дулмажап Сандакова парткомой секретарь нүхэр Ц. Ширапдоржиевтай хөөрэлдэжэ байна. Дундань урдань һаалишан ябаһан тэрэнэй эхэ—Сырма Цыбиковна Базарова.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

РОССИН АЖАЛАЙ АЛХАМ

РСФСР-эй Центральна Статистическэ Управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор Россин Федерациин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездые эрхимээр угтахын түлөө мүрысэхэдөө, үйлэдбэриин саашанхи амжалтануудые туйлаа. Олонхи шухалын шухала зүйлнүүдые гаргаха, продукци худалдаха талаар 1971 оной январиин түсэб үлүүлэн дүүргэгдэө. Үнгэрэгшэ жэлэй энэл үеынхитэй сасуулбал, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 6,5 процентээр, харин сүүдхэ доторой дунда зэргын үйлэдбэреэр — 9,1 процентээр ургаа. Ажалай бүтээсэ 5,5 процентээр дээшэлээ, тэрэнэй ашаар промышленна продукциин бүхы ургалтын 86 процентнь абтаһан байха юм.

Олонхи автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай промышленность продукци худалдаха түсэбөө дүүргээ.

(ТАСС).

„ЛУНОХОД-1"—ДҮРБЭДЭХИ ҮДЭРЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

Удаан сагай туршалга хэхэ программада тон тааруугаар февралиин 19-нэй үглөөгүүр 8 час 07 минутада «Луноход-1» гэжэ аппарадай наранай батарейн хабхаг буулган хаагдаад, «Луна-17» гэжэ онгосын бууһан районһоо километр тухай зайда байһан дүрбэн зуун метрэй кратерай эрье дээрэ бишыхан аад, жэгдэ талмай дээрэ автомат аппарат зогсобо. Бүхыдөө хоёр недели соо аппарадай хүдэлхэдэ февральда хэлхеэ холбооной 13 сеанс үнгэргэгдөө. Һарын эртэ урдын далайн базальтова тала дээгүүр 1566 метртэ аппарат ябаһан байна.

Һарын хүсэдөөр хиртэхэ үедэ һара дээрэ үнгэргэгдэһэн туршалта илангаяа һонирхолтой байгаа. Машина шэрүүн шанга туршалгые эрхим һайнаар тэсэжэ гараа. Хэдэхэн часай турша соо һарын хүрьһэнэй температура 300 тухай градусаар хубилһан байгаа. Багсаан тооложо үзэһэнэй ёһоор Бороонуудай далайн хүрьһэнэй температура хиртэлгын урда тээ 140 тухай градус дулаан байгаа. Час үнгэрөөд байхада температурань 130 градус хүйтэн болотороо унаа. Тиигээд газарай һүүдэрһээ наранай гарахада, һарын шорой 135 градус дулаан болотороо дахяад халаһан байна. Иимэ эрхэ байдалда самоходно аппарат эрхим һайн шанартай байһанаа харуулаа. Аппарат иимэ эгээн лэ тааруугүй эрхэ байдалые тэсэхэтэеэ хамта, гэмгүй һайнаар хүдэлжэ, газарһаа үгтэһэн бүхы захиралтануудые дүүргэдэг байгаа.

Февралиин 19-дэ наранай батарейн хабхагай хаагдажа, машинын «һүниин» хүдэлмэридэ тааруулагдаад байхада герметическэ таһаг сооҳи температура цельсеэр 20 шахуу градус, дарасань мүнгэнэй уһанай столбын 745 миллиметр болоод байгаа. Самоходно аппарадай бүхы оньһо түхеэрэлгэ, приборнууд болон агрегадууд гэмгүй һайнаар хүдэллнэ.

Д. ДМИТРИЕВ,
(ТАСС-ай корр.).

МҮНӨӨДЭР—СОВЕТ АРМИИН, ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҺАЙНДЭР

СССР-эй Обороныи министрэй

ПРИКАЗ

1971 оной февралиин 23 № 28 Москва город

Нүхэд Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд!
Нүхэд Арми болон Флодой ветеранууд!

Мүнөөдэр совет арад, тэрэнэй сэрэгшэд Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 53-дахи жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна.

КПСС-эй XXIV съездын болохоёо байһан үедэ энэ һайндэр тэмдэглэгдэжэ байна. Партиин XXIV съезд Коммунис партиин, бүхы совет арадай ажабайдалда туйлай ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болохо юм.

Табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, Ленинэй ойн жэлдэ туйлаһан амжалтаяа арьбадхан, совет хүнүүд түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудые дүүргэхын тула үсэд шангаар тэмсэжэ, түрэл партиингаа съездэдэ ажалай бэлэг бэлэдхэнэ. Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин шэн габьяата ажалай ашаар ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлнэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай саашанхи дэбжэлтэ хангагдана. Ажалшадай материальна ажаһуудал һайжарна, соёл культурань ургана. Манай Эхэ ороной экономическа болон бэеэ хамгаалха хүсэ шадалынь бэхижэнэ.

Коммунис партиин, Совет правительствын гадаадын ленинскэ политика манай арадай амгалан, зохёон байгуулхы ажалые һайн эрхэ байдалаар хангаха тухай саг үргэлжын хүсэлэл оролдолгоор нэбтэрэнхэй юм. Энэ политика болбол социализмын дэлхэйн байгуулалтые бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые жагсааха, эрхэ сүлөө, арадуудай бэеэ даанхай байдал ба аюулгүй байха хэрэгые хамгаалгада шэглүүлэгдэнхэй.

Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай гадаадын политическэ хараа шугам хадаа уласхоорондын империализмын зүгһөө эсэргүүсэлтэдэ орожо байдаг. Уласхоорондын империализм оршон байдалые түгшүүрилтэй болгоно, бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб олон районуудта хёмороотой байдал ушаруулна. Индохятадай эб найрамдалда дуратай арадуудта эсэргүү США-гай зэрлиг муухай добтолго шангадажа байна. Далайн саанахи үмөөрэгшэдөөрөө дэмжэгдэһэн Израилиин эзэмдэгшэд Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэ байдалые эбэй ёһоор гурмшуулха ябадалда һаад хэнэ. Европодохи оршон байдалые һайжаруулха хэрэгтэ НАТО-гой эзэрхэг түрнмхэй бүлэглэлэй, Баруун Германидахи үһөөгөө абаха гэдэг, мүн неонацис хүсэнүүдэй ябуулганууд горитойхон һаад ушаруулна.

Иимэ эрхэ байдалда Коммунис парти, Совет правительство оронойнгоо бэеэ хамгаалха шадабарине, арми болон флодой дайшалхы хүсые бэхижүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абажа байна.

Нүхэд солдадууд болон матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд, адмиралнууд!
Армиин болон Флодой запаста, мүн амаржа байһан ветеранууд!
Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой бүгэдэ арадай һайндэр—53-дахи жэлэй ойтой дашарамдуулан, таанарые амаршалнаб!

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы бэлэдхэлые үдэр бүри һайжаруулагты, тэдэнэй алдарта дайшалхы заншалые сахигты, арьбадхагты, социалис хани барисаата оронуудай арминуудай сэрэгшэдтэй интернациональна хани барисаагаа бэхижүүлэгты. Танда даалгагдаһан дайшалхы техникэ ба зэбсэгые үсэд нэтэрүүгээр шудалагты, өөрынгөө патриотическа, интернациональна уялгаяа нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргэхын тула хододоо бэлэн байгты. Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 53-дахи жэлэй ойе тэмдэглэн, ингэжэ захирнаб:

Мүнөөдэр, февралиин 23-да нютагай сагаар 20 часта манай Эхэ ороной түб хото—герой-город Москвада, союзна республикануудай түб городуудта, тэрэшэлэн герой-городууд Ленинградта, Волгоградта, Севастопольдо, Одессэдэ, герой-хэрэм Брестдэ һайндэрэй фейерверк носоон дэгдээхэ.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 53-дахи жэлэй ой мандаха болтогой!
Баатар совет арад мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

СССР-эй Обороныи министр
Советскэ Союзай Маршал
А. ГРЕЧКО.

БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 53 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Улаан-Үдэ хотын ажалшадай түлөөлэгшэнэрэй баярай суглаан үсэгэлдэр Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй театр соо болобо.

Баярай суглаанда хабаадалсагшад «Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой 53 жэлэй ой» гэһэн элидхэл шагнаһан байна.

Элидхэлэй һүүлээр республикын театрнуудай артистнарай хүсөөр һайндэрэй ехэ концерт болоо.

ОБЛАСТНОЙ XXVII ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной XXVII партийна конференци февралиин 26-да, 10 часта оперо ба баледэй театрай байшан соо хүдэлмэреэ эхилхэ.

КПСС-эй обкомой байшангай № 12 комнатодо февралиин 24-эй үглөөнэй 9 часһаа делегадууд бүридхэлдэ абтаха.

№ № 29—66, 67—00, 23—98 телефонуудаар мэдэжэ болохо.

ХОНИДОЙ ТҮЛ АБАЛГЫЕ ШАЛГАНАБДИ

ҺАНАА АМАР БАЙҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

...й һарануудта Мухар-Шэ-...аймагай ажахынууд хамта ...н гэхэ гү, али зүүн эхэ ...бүриһөө 88-һаа үсөөн бэшэ ...абажа түлжүүлхэ. Хурьган ... гарзада оруулангүй томо ... тулада түл абалгадаа эр-... һайнаар бэлдэжэ, тэрэ-...амжалтатайгаар үнгэргэхэбди ...социалис уялга абтаһан юм. ...алиин 15-най мэдээгээр ай-...гар бүхыдөө 39675 толгой, ...до 404 эхир хурьгад аб-...

...алтын бригадын һаяшаг ... гурбан совхоз, хоёр колхо-... отара, бригадануудаар яба-... түл түрсын хэр абтажа ... шалгахадань, олонхи хо-... абаһан уялгаяа дүүргэжэ, ... партиингаа ээлжээтэ XXIV ... ажалай эрхим бэлэг бари-... эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэл-... элеэр харагдана. ...бал, ахалагша хонишод ...Цыбикжапов, Б. Б. Батуев (... совхоз), С. К. Степанов («...алец» колхоз), Р-Д. Бу-... («Эрдэм» совхоз) гэгшэдэй ...дэг бригадануудта хурь-... гуримтайгаар, гарза хо-... абтана.

...гэшэ жэлдэ хонидойнгоо ... хоёр дахин олошо-..., ажахынгаа хонишодой ...эгэрһэн мүрысөөндэ эр-... гараһан Суулгын совхозой ... хонишон Бата-Далай Цыбикжаповай бригадын хүдэлмэри бусадта жэшээ боломоор. Эндэ түл абалгын харюусалгатай хүдэлмэри һайнаар ябана. Табан хүнһөө бүридэһэн тус бригадынхид 590 эхэ хонидһоо 322, тэрэ тоодо 40 эхир хурьга абаад, гарзада оруулангүй томо болгоно. Эхэ хонидынь чамарайнгаа хүсэ тамир гээгээгүй, дэлэн ехэтэйгээр хурьгална. Тиимэһээ эхэдээ голуулһан гү, али үншэн болоһон нэгэшье хурьган мүнөөдөө үгы. Түрэһэн, үглөө, мүнөөгүй хурьгалхаяа байһан эхэ хонид бүлэг бүлэгөөрөө илгагдажа, амяарлан эдеэлүүлэгдэнэ. Хонин бүхэндэ 200 грамм бутаргагдаһан талха таряанай зүйл, 870 грамм һайхан үбһэн, 200 грамм ногоо һолоомон болон минеральна тэжээл үгтэнэ. Хурьгадайнь байра соо ороходо сэбэр, хуурай, шэбхэ шэнхэгэй үнэршье үгы. Эхир хурьгад бусадһаа амяаран нэгэ таһалга соо харууһалагдана.

Шаралдай тосхонһоо арба гаран километрэй газарта байдаг ахалагша хонишон С. К. Степановай отарада ерэхэдэмнай 10 часһаа үнгэрэжэ байгаа һэн. Хонидоо бэлшээридэнь гаргажа байна гүт?— гэжэ һонирхобобди.

— Үгы даа. Хонидоо үдэртөө хоёр дахин уһалагшабди. Энэ үглөөнэйнь уһалалга гээшэ,— гээд ахалагша хонишон Сергей Кузьмич бидэндэ ойлгуулба.

Дүрбэн эрэшүүлһээ бүридэһэн бригадынхид 673 эхэ хонидһоо 604 хурьга, хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо абаха гэһэн уялгатай. Тэдэнэр 513 хурьга абаад байба. Байра байдалынь һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Хурьгадайнь дал соо сэбэр, таһалга бүхэндэ 30—40 хурьгад байлгагдана. Гарзалһан, дутуу гараһан хурьгад үгы.

— Хурьган бүхэн адагынь арба хоноод байхадаа уһа уужа һураһан, бүдүүн тэжээлдэ ороһон байдаг. Тиихэдээ үбшэ хабшанда нэрбэгдэсэгүй, шэшэхэшьегүй байдаг юм,—гэжэ хонишод мэдүүлнэ.

Эндэхид арбаад жэлэй туршада хурьгашадгүйгөөр ажаллана.

Гэхэ зуура хаа хаанагүй хурьгад һайнаар абтажа байна гэжэ хэлэхын аргагүй.

Эдэ дутагдалнууд дүрбэн гол шалтагаанһаа дулдыдана гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй хаш. Нэгэдэхеэр, «Эрдэм», «Одон» совхозууд болон «Коммунизм» колхозой хонишодой бригадануудта абтаһан хурьгадай тоо бүридхэл тон харюусалгагүйгөөр хэгдэнэ. Зарим ахалагша хонишод хэды хонидой түрэһыень, хэды хурьгадай абтаһыень өөһэдөө һайн мэдэнэгүй. Эгээл энээнһээ уламжалан ажахынуудай зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд түл абалгын мэдээнүүдые худал хуурмагаар табижа үгэнэ. Жэшээнь, «Эрдэм» совхозой хүтэлбэрилэгшэд түл абалгын ябаса тухай мэдээе аймгүйсэдкомой үйлэдбэриин управленидэ үгэхэдөө февралиин 10-най байдалаар ажахыдамнай 3138 хонид түрэжэ, тэдэнһээ 3158, тэрэ тоодо 20 эхир хурьган абтаа. Нэгэшье толгой хурьган гарза хоролтодо ороогүй, дутуугаар гараагүй, үхэһэн хурьган түрөөгүй гээд мэдээсээ. Хонишодойнь табан бригаданудаар ябаад, шэнэ түл абалгын ябасые шалгахада, хоёр отарадань арба гаран хурьган гарзалһан, эды тооной түл дутуугаар гараһан байба. Эдэнь минии хонишодой хэлэһэн үгэнүүд дээрэһээ баримталагдана.

Ахалагша хонишон И. Аюшеевэй отара Боом дээрэ байрланхай. Эндэ 570 эхэ хонидһоо 220 хурьгад абтаа. Байра байдалынь үбэлжэлгэдэ, шэнэ түл абалгада хүсэд бэлдэгдээгүй, уйтан, хурьгадайнь байра соо нойтон. Бригадада шэнэ түл абтажа эхилһээр хоёр һараһаа дээшэ болобо. Гэбэшье хурьгадта мүнөө болотор уһан үгтэнэгүй. Үшөөл эртэ гээд хонишод мэдүүлнэ. Харин тиихэдэнь Суулгын совхозой, «Забайкалец» колхозой хонишод гараһаар гурба хоноод байхадань, нарай хурьгадтаа бүлеэхэн уһа хобоо соо хэжэ үгэнэ. Эхэ хонидойнь тэжээлэй рационд о 200 грамм бутаргагдаһан талха таряанай зүйл, 1 килограмм үбһэн, һолоомонһоо бэшэ юуншье үгтэнэгүй. Хурьгадтнай юундэ иимэ туранхай гээшэб гээд асуухада:

— Байра байдалнай декабрь һара хүрэтэр заһаабрилагдаагүй. Хониднай намартаа һайса таргалжа үрдеэгүй юм. Туранхай хонидто юун дэлэн байхаб даа,— гээд хонишод мэдүүлнэ.

Теэд ахалагша хонишон нүхэр Аюшеев эндэ түрүүшынгээ жэл хүдэлнэ бэшэ. Арба гаран жэлдэ хонишоноор ажаллаха зуураа, баян дүй дүршэлтэй болоһон. Намартаа хонидоо һайса таргалуулха арга боломжо байгаа гэжэ һанагдана. Ургаса хаа хаанагүй һайн байгаа ха юм. Хонидоо һайса таргалуулжа шадаагүйдөө хонишод өөһэдөөл зэмэтэй гэжэ сэхэ руунь хэлэлтэй. Тус бригадынхидта ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, нэн түрүүн зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө бодото туһаламжа ойрын сагта үзүүлөөгүй һаань, нарай хурьгад олоороо гарзалжа магад.

«Эрдэм», «Одон» совхозуудай олонхи отарын хурьгад шэшэнэ. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ. зарим хонишод нарай хурьгадаа үдэртөө оройдоол хоёр дахин хүхүүлдэг гуримтай. Нарай хурьгад үглөөгүүр эртэ эхэеэ хүхөөд, үдэшэ болотор хооһоор шахуу байгаад, гэнтэ эхээ хүхэхэдөө шэшэнгүй яахаб.

Суулгын совхоздо шалгалта хэһэн отаранууд сооһоомнай хоёртонь лэ түл гарзалһан байгаа. Ахалагша хонишон Дамби Бальжировай бригада Сулхара голой эрьедэ һууржанхай. Эндэ 602 эхэ хонидһоо 217 хурьгад абтаа. Түрүүшээр түл ямаршьегүй һайнаар абтажа байтараа һүүлэй долоон хоног соо 20 толгой хурьгад үхөө. Энээнэй шалтагаанинь манай һанахада байра байдалһаа болоо гээшэ ха. Далынь хуушан, үһээнь даншье үндэр. Тиимэһээ хашаа соонь хүйтэн. Ханаарнь 20-30 сантиметр зузаан мүльһэн хүрэшэнхэй. Таһалгануud соонь нойтон. Нарай хурьгадаа эхэтэйнь ханьн захаархи таһалганууд соо байлгана. Ядахын сагта ханаһаань хоёр — гурбан метр наагуур тэрэнээ тодхоо һаань, хурьгадта һураггүй дулаан боложо үгэхэ һэн.

Тиихэдэ хонишон Балдан Биликтуевай отарада сүүдхын турша соо 11 хурьган гарзалаад байна. Эндэ ганса хонишод зэмэтэй гэжэ хэлэхын аргагүй. Маанадтай хамта ябалсаһан совхозой главна зоотехник В. А. Сапунова:

— Ажахыдамнай ветеринарна врач үгы. Аймагай түбһөө ветеринарна врачые дуудаад байнабди,— гэжэ хэлэнэ.

Ябаһан лэ газартамнай шахуу харуулан ойлгуулха болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг байһаниинь элирбэ. Нэгэшье бригадада агитатор, политинформатор ябанагүй. Автолавканууд ходо ерэдэг, теэд тэндэнь үбэлэй дулаан бээлэй, үмдэн, полушубка гэхэ мэтэ байдаггүй.

Республикын арадай хиналтын комитет, «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй редакциин зүгһөө хэгдэһэн энэ шалгалта юу харуулнаб гэхэдэ, аймагай ажахынуудта шэнэ түл абалгада горитой дутагдалнууд бии байһаар. Нарай хурьгадһаа байха, эхэ хонидшье гарза хоролтодо ороно. Хонишодой дунда зооветеринарна һуралсал эмхидхэгдээгүй, зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана, зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө хонишодто бодото туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Үнгэрэгшэ жэлэй январь соо аймаг дотор 545 хони, хурьгад гарзалһан байбал, мүнөө 828 хони, хурьгад гарза хоролтодо ороо. Шалгалтаар элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахын түлөө аймагай партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд бодото хэмжээ абаха бээз гэжэ найдагдана.

К. ПАШИН,
республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор.

А. ЕФРЕМОВ,
«Правда Бурятии» газетын корр.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй XXIV съездын директивэнүүдэй проект зүбшэнэбди

ХОЁР ДАХИН ЕХЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЫН ТҮЛӨӨ

КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1970 он) Пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ нүхэр Л. И. Брежнев адууһа малай тоо олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн «тэжээл, тэжээл, үшөө дахин тэжээл хэрэгтэй» гэжэ хэлээ һэн. Парти, правительствынгаа табиһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, шэнэ табан жэлдэ нииитынгээ адууһа малда хоёр дахин ехэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо гэжэ шиидэлэн тухайгаа Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ, агроном Бадмацырен Санжиевич Очиров эндэ бэшэбэ. Энэнь тон һайшаалтай, бусадшье колхоз, совхозуудта дэмжэгдэхэ бээ гэжэ найдахаар.

Түүхэтэ, наймадахи табан жэл түгэсэжэ, шэнэ юһэдэхи табан жэлэй богоһо алхаад байхадаа, гаталжа гараһан замаа эрьежэ хараха, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлхо ушартай бологдоно. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада манай Үлэгшэн нютагай колхозникууд бүхы совет арадтаяа хамта түрэл Коммунис партиингаа зааһан замаар дабшажа, ажахы болон соёл культураяа хүгжөөлгэдөө нилээд амжалта туйлаа. Табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан зорилгонуудаар дүүргээбди. Эдэ жэлнүүдтэ колхозоймнай экономико бэхижээ, ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ үндэһэ һуури байгуулагдаа гээшэ.

Шэнэ табан жэлэй туршада үйлэдбэрээ улам үргэдхэжэ, һү, мяха, нооһо, үндэгэ, таряа талха, овощ, хартаабха болон эдеэ хоолой зүйл 1,5—2 дахин ехээр абадаг, гүрэндөө худалдадаг болохо зорилго табигдана. Энээнэй тулада, тон түрүүн газараа һайнаар эдлэдэг болохо, сабшалан, таряалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ шухала. Малдаа янза бүриин тэжээл, түбхын түрүүндэ, үбһэ болон бусад будүүн тэжээл элбэгээр бэлэдхээгүйдөө малһаа ашаг шэмэ ехээр абахын аргагүй байһаниинь мэдээжэ. Шэнэ табан жэлдэ мүнөөнэйхиһөө хоёр дахин ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхээл һаа, урдаа табиһан зорилгодоо хүрэжэ шадахабди. Энэ бэлэн хэрэг бэшэ. Тэрэл эдлэдэг газар дээрээ хэдэхэн жэлэй туршада хоёр дахин ехэ ургаса абадаг болохын тулада таряалангаа зүбөөр хубаарилан хэрэглэхэ, агротехникэ наринаар баримталха болонобди. Илангаяа сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал табигдаха ушартай. Юуб гэхэдэ, сабшалангые һайнаар үтэгжүүлээд, уһалаад, элдүүрилээд байгаа һаа, мүнөөнэйхиһөө 2—3 дахин ехэ үбһэ үгэхэл байха.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ манай хэһэн ажал энээниие гэршэлнэ. Хэрбээ 1965 ондо сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 5,3 центнер ургаса хуряаһан һаа, 1970 ондо 10,6 центнер үбһэн суглуулагдаа. Ёһотой һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн, уһалагдаһан сабшалан дээрэһээ гектарай 30—40 центнер үбһэн абтана. Жэшээлхэдэ, Баруун Дүтэлүүр гэжэ газарай табяад гектарые һайса үтэгжүүлээд, уһалдаг болоһонһоо хойшо гектарай 35—40 центнер һайн шанартай үбһэ үгэнэ. Мүн Бэлшэр, Шулуу Үргуул, Урда, Хойто Дабаан гэжэ газарнуудай сабшалан һүүлэй жэлнүүдтэ 2—3 дахин ехэ ургаса үгэдэг болоо.

Колхознай сабшалангаар бага, хамта 1120 гектар. Сабшаламнай хада уулануудай хабшал, нарин гол, жалгануудта юм. Урда табан жэлдэ эдэ сабшалангай гурбанай нэгэ хуби шахууе шэбхэлээ, үтэгжүүлээ зомди. Жэл бүри 50—60 гектарта үтэг хэгдэнэ. Тиихэдэ эдэл жэлнүүдтэ 107 гектар бута, дэгнүүл болоһон сабшалан заһагдаа. Һүүлэй үедэ жэлдээ 40—50 гектар иимэ сабшалан өөһэдын хүсөөр һайжаруулагдана. Түрүүн бута болдогуудай оройнууд тайрагдажа, газарайнь хүрьһэн тэгшэлэгдээд, һүүлээрнь борнойлжо, ногооной үрэһэ таридагбди. Энээнэй ашаар ургасань эрид дээшэлээ, машина, техникээр хуряалга хэхэдэ таарамжатай болоо. Илангаяа Нимын буусын, Арьбажалай сабшалан һайжаржа, ургасань жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Урдань оройдоол 5—6 центнер ургаса үтэдэг, зарим хубииень сабшаха, хуряахашье аргагүй, хаягдажа захалһан эдэ сабшалангууд мүнөө эрхим эдлүүримнай болоо. Шиигтэй дээрэһээ шанар муутай ожорһо, нарһан үбһэ диилэдэг байһанаа шэмэтэй, янза бүриин ногооной ургадаг болоһониинь һайн. Эдэ жэлнүүдтэ мүн 800-гаад гектарай модо, шулуун сэбэрлэгдээ. Уһалууриимнай газар үргэдхэгдэжэ, 350 гектарта хүргэгдөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ бүлүүр станцяар Зэдэ голһоо уһа гаргажа, Баглаха, Мухар гэжэ газарай 100-гаад гектарай сабшалан уһалдаг, тошон халяадаг болообди. Эдэ бүгэдын ашаар лэ таба-зургаан жэлэй саада тээхиһээ хоёр дахин ехэ үбһэ хуряагдадаг болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ мүн тэжээлэй элдэб холисо ургамалнуудые, шэмэ ехэтэй куузику ехээр тарижа, малдаа силос, шэмэтэ тэжээл горитой бэлэдхэдэг болообди.

Эдэ бүтэдэ хадаа ехэ хүдэлмэриимнай эхин гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Шэнэ табан жэлэй туршада сабшалангаа улам һайжаруулха хүдэлмэридэ ёһотойгоор лэ хам оролсожо, бултыень шэбхэлхэ. Уһалууриингаа газар ехэ болгохо, үргэдхэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг болохо, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, сабшалан дээрэхи хүдэлмэриие научна ёһоор эмхидхэхэ зэргэтэйбди.

Теэд саашадаа сабшалангайнгаа ургаса хоёр дахинаар дээшэлүүлхэ арга бии гү?

Тиимэ арга манда бии. Дүй дүршэл ехэтэй луговод-механизаторнууд: Д. Тугулдуров, М. Мункуев, газар уһалагшад Р. Очиров, Б-Д. Аюшеев, Г. Цыренов, Ц. Цыденов гэгшэд оролдосотой һайнаар ажаллажа байдаг. Машина, техникэ элбэг боложо, мүнөө сагта малай байрануудһаа холо сабшаланда шэбхэ гаргажа, һайса үтэгжүүлхэдэ болохо. Гараса муутай сабшалангуудтаа олон жэлэй ногоо тарижа, ургасыень дээшэлүүлхэ хүсэлтэйбди.

Энэ хүдэлмэри мүнөө жэлһээ үргэн далайсатайгаар захалхань. Зэдэ голой нэгэ тохойдо — Нарһата нуга гэжэ газарта 100 гектар сабшалантайбди. Тэндэ мал үбэлжэдэггүй тула ургасань жэлһээ жэлдэ муудажа, һүүлэй үедэ гектарһаа 4—5 центнер лэ үбһэн хуряагдана. Тэгшэ тала газар туладаа оньһон аргаар хуряалга хэхэдэ таарамжатай. Теэд ургасань бага. Энэ сабшалангые һайжаруулха талаар хэдэ хэдэн хүдэлмэри зэргэ хэгдэжэ захаланхай. Тусхай мелиоративна отряд байгуулагдаад, мүнөө хүдэлмэрилжэ эхилээ. Таряалангай дунда байгаашье һаань, энэ сабшалан хорёологдохо. Юундэб гэхэдэ, тэндэ ерэхэ хабартаа олон жэлэй ногоон таригдаха байна. Энэ тарималай һайнаар үндэһэжэхэ, үрэһэ үгэхынь тулада гурбан жэлэй туршада малай хүлөөр түйбүүлэнгүй байха хэрэгтэй. Энэ зорилгоор мүнөө тусхай бригада эмхидхэгдээд, һургаар отолжо захалба. Энэ газарта хүсэд хүрэхэ олон жэлэй ногооной үрэһэ хүрэнгэ (27 центнер) Шэтын областьһоо худалдажа асараабди. Бүлүүр станци тодхоод, Зэдэ голһоо уһа бүлэжэ, энэ сабшалангые уһалха арга бии. Олон жэлэй ногоо таригдаһан энэ сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха. Байн байтараа шэбхэлэгдэхэ зэргэтэй. Тиигэжэ Нарһата нугынгаа сабшалангай ургасые 2—3 дахинаар дээшэлүүлхэ зорилго табигдана.

Иигэжэ олон жэлэй ногоо тариха талаар дүй дүршэл багатай, һаял захалжа байһандаа һанаата бологдоно. Энэ хүдэлмэридэмнай, илангаяа өөһэдын үрэһэ хүрэнгэ абадаг болохо хэрэгтэмнай, республикын эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд, шэнжэлгэ-туршалгын ажахынууд, эрдэмтэд туһалаа һаань, һайн байгаа. Энэ сабшалангые, мүн Үлэнтэ, Ёлто, Мухар гэжэ газараа уһалдаг болохо, уһалууриин системэ бариха, илангаяа проектынь зохёохо хэрэгтэмнай Буряадай республикын уһанай ба мелиорациин министерство туһалдаг һаа, һайн бэлэй.

Малай үбэлжөөнэй байрануудһаа холо, энэ ушарһаа шэбхэлэгдэдэггүй, ургаса багатай сабшалан манайда үшөөшье бии. Тус тустаа 60—70 гектар болодог Солдадай нуга, Ёлто, Уулын боори, Бэеэгэн гэжэ газарта олон жэлэй ногоо тарижа, янза бүриин үтэгжүүлгэ оруулжа, ургасыень хоёр-гурба дахинаар дээшэлүүлбэл, хэдэ мянган центнер үбһэн нэмэжэ абтаха. Тиигэхэшье ёһотойбди.

Гансал дутагдалнай гэхэдэ, сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие комплексноор хэхэ гэхэдээ тусхай техникэгүй бэрхэдэнэбди. Ядахын сагта хүсэ ехэтэй нэгэ «С-100» тракторта һаа, ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ бэлэй. Мүн шулуу суглуулха машина, ногооной үрэһэ тариха сеялкэ, бульдозер, һубаг ханааб татаха плуг гэхэ мэтын техникэ хомор. Тусхай техникэгүй ушарһаа сабшалангай-мелиоративна отряд түхэреэн жэл соо хүдэлмэрилхэ аргагүй, тарилга, хуряалгын үедэ ажалһаань һамшааха ушартай бологдоно.

Тиихэдэ малай зунай бэлшээри дутамаг гээд һүүлэй хорёод жэл соо заха үзүүрэй зуу гаран гектар сабшалан мүнөө бэлшээри болгогдошонхой. Эдэ бүгэдые һөөргэнь сабшалан болгохо тухай бодомжолхоор. Хүдөө холын бэлшээри һайнаар хэрэглэбэл, малаа хуушан сабшалангуудһаа гаргажа, зундаа бэлшээхэ арга олгогдохо бшуу.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада ой модо түлхюулжэ, сэбэрлэжэ, тарилгынгаа талмайе 400-гаад гектараар үргэдхөөбди. Энэ хүдэлмэри саашадаашье үргэлжэлүүлэгдэхэ. Ой модон сооһоо үрэжэл ехэтэй газар ашаглагдажа, гол түлэб тэжээлэй ургамалнууд таригдана. Хүшэ, түрибэл һайнтай шэнэ газар туладаа олон удаан жэлнүүдтэ үндэр ургаса үгэнэ. Энэ хүдэлмэридэмнай гүрэн сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэдэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ һаа, нииитынгээ малда ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ арга бии. Шэнэ табан жэлээ захалха зуураа, манай колхозникууд **«Малдаа хоёр дахин ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг — шэнэ табан жэлэймнай дайшалхы зорилго!»** гэһэн урла зорилго урдаа табиба.

Сабшалангаа һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэхын хажуугаар таряалангаа үргэдхэхэ, тэрэ тоодо орооһо таряанай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ баһал онсо шухала анхарал хандуулагдаха юм.

Тэжээлэй асуудал эсэслэн шиидхэбэл, малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, тусхайлбал, 1970 ондо 2090 центнер мяха абаһан һаа, табан жэлэй эсэстэ 3340 центнер мяха абаха зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэмнай лабтай. Мүн һү, нооһо абалгашье һанаһан, зориһон соомнай дээшэлхэ ушартай.

Шэнэ табан жэлэй онсо өөрэшэнжэ ямар байха ёһотойб гэхэдэ, эдэ жэлнүүдтэ ажал хүдэлмэрээ ёһотойл научна ёһоор эмхидхэдэг болохо зэргэтэйбди. Жэшээлэн хэлэхэдэ, эрдэм наукын, түрүү дүршэлэй туйлалтануудые хэрэглэн, тогтууритай һайн ургаса хуряадаг болохо, малаа зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха, эдеэлүүлхэ, тиигэжэ эдлүүриингээ газарай гектар бүхэнһөө ехэ продукци абаха зорилготойбди. Харин мүнөө үбэлжэлгын үедэ малаа 50—60 процент тэжээлээр хангажа байхадаа, тэдээнһээ ашаг шэмэ ехээр абажархихамнай гэжэ найдахань бэрхэтэй.

Сабшалан һайжаруулха хэрэгтэ хам оролсохо гэжэ шиидэһэн манай колхоз хабар болохые хүлеэлтэгүй, РСФСР-эй габьяата механизатор Дондок Тугулдуров түрүүтэйгээр сабшалангай-мелиоративна отряд бии болгожо, шэбхэ зөөхэ, һургаар бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ һая гаргаба. Мүнөө хабар 5—6 мянган тонно, тэрэ тоодо сабшалан дээрэ 3,5—4 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха. Энэ һарын хуушаар, мартын эхеэр луговодуудуһашаднай сабшалан дээрээ гарахань.

Шэнэ табан жэлэй туршада газартаа ёһотой эзэн боложо, тэрэнээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ зорилго урдаа табинабди.

Б-Ц. ОЧИРОВ,
Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ, агроном.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай колхоз, совхозуудай [illegible] нэ табан жэлэй Директивэнүүдэй проекттэй гүнзэгыгөөр [illegible] байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хориин аймагай Хүрбын совхоз[illegible] КПСС-эй XXIV съездые угтуулан социалис мүрысөөндэ [illegible]гээр хабаадалсаха гэжэ шиндэбэ.

Е. ЗАХАРОВ

Колхозой тоосоото-һунгалтын сугла[ан]

ГОЛ ЗОРИЛГОЁО ТОДОРХОЙЛБО

— Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярта жэлдэ ажахымнай колхозникууд гүрэндэ һү, мяха, нооһо, үндэгэ, ороһо таряа худалдаха, абтаһан продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, гаргашыень хорооха ба хони малайнгаа тоо толгой олошоруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды амжалтануудые туйлаа. Иигэжэ колхозой экономико урзанданайхиһаа нилээд бэхижэһэн байна. Энэ гол түлэб даалгагдаһан ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, нииитынгээ адууһа малай ашаг шэмые улам дээшэлүүлэн, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө бүхы хүсөөрөө эрмэлзэдэг болоһонһоомнай дулдыдана — гээд, һаяхан боложо үнгэрһэн тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ элидхэл хэһэн колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Лумбунов тэмдэглэбэ.

Үрэжэлтэй тала дайдаар элбэг энэ колхоз гол түлэб хони үсхэбэрилдэг шэглэлтэй юм. Байгша оной эхеэр тус ажахын отарануудта бүхыдөө 41733 хонин тоологдоно. Тэдэнэйнь 19 мянганһаа үлүүнь эхэ хонид. Һүүлэй жэлнүүдтэ хурьга абажа түлжүүлхэ, нооһо хайшалха талаар ажалдаа шалгарһан хонишод нилээд олошорһон байха юм. Жэшээлбэл, «Республикын габьяата малшан» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хонишод. Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Г. Г. Цыремпилова, Николай Гомбоев гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 140—135 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалжа, гансашье нютаг нугадаа бэшэ, мүн республика дотороо суурхаһан байха. Иигэжэ хонин ажалаа эрид хүгжөөжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэйнь түлөө тус ажахыда КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг, 500 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

Элидхэлшэ ажалайнгаа зарим тэды дүнгүүдые тэмдэглэхэ зуураа, саашадаа хонидойнгоо үүлтэрыень һайжаруулха, үхэр малайнгаа тоо толгой олошоруулха, мүн сабшалан, таряалангай үрэжэлыень һайжаруулжа, нииитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл абаха тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Он жэлнүүдэй ошохо тума хони, малынь улам олошоржо, хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээлээр хангахань нилээд бэрхэшээлтэй болоно. Энэнь юунһээб гэбэл, нэгэдэхеэр, сабшалан, таряалангайнь үрэжэл үшөөл бага байһаар. Тэрэшэлэн һүүлэй жэлнүүдтэ нуга сабшаландаа наг шэбхэ гаргажа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, уһалха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна. Гадна таряаландаа агротехникын ёһоор севооборотуудые зүбөөр хэжэ, ороһо таряанай ургаса эрид дээшэлүүлхэ хүдэлмэри һанаһанда хүрэмөөр ябуулагданагүй. Тиимэһээ хойшодоо эдэ бүхы дутагдалнуудаа хараадаа абажа, түргэн саг соо усадхаха болоно бшуу.

Элидхэлшын һүүлээр үгэ хэлэһэн хүндэтэ колхозник, хонишон С. Б. Цырентаров иигэжэ хэлэбэ:

— Колхозойнгоо Уставые хазагайруулангүй, ажахынгаа экономикые улам бэхижүүлжэ, мал[illegible] дуктнуудые үйлэдбэр[illegible] бөө гол түлэб дүүргэһа[illegible] Үнгэрэгшэ жэлэй тур[illegible] гэрнүүд, соёлой боло[illegible] шангууд, хони малай [illegible] шэнээр баригдажа [illegible] юм. Гэбэшье бидэ үшө[illegible] да хүрэмөөр ажаллаа[illegible] бээ бултадаа оролдо[illegible] хүдэлмэрилбэл, ажахы[illegible] доход бүри ехээр нэмэ[illegible]бэ.

Мүнөө үедэ ажахыда[illegible] шад, малшадаар ажал[illegible] дуталдана, залуушуул [illegible] гуулияа түгэсхэһөөр [illegible] нуудаар таран ошодог [illegible] Хэрбээ колхозоймнай [illegible] гэшүүд һургуулиин ба[illegible] хүмүүжүүлэгшэдтэй [illegible] рагшадаа мал ажалай [illegible] дадхааха. Хирэ-хирэ [illegible] дые үнгэргэжэ, колхозо[illegible] байдалтай дүтөөр [illegible] мүн үүсхэл, оролдолгые [illegible] сэбэлнай саашадаа[illegible] һэн гэжэ үгэ хэлэгшэд [illegible] Ерээдүйн малшад, хони[illegible] һургагдаха ёһотой. Зүгөө[illegible] рюусалгата уялга һайна[illegible] лэгдэнэгүй.

Хоёрдохёор, түрүүшы[illegible] мал ажал дээрэ хүдэ[illegible] байһан хүбүүд, басагада[illegible] нүүд хүсэдөөр хангагда[illegible] лөө сагаа хүхюун сэнгэл[illegible] гэргэхэ аргагүй дээрэһэ[illegible] ригоо хухардаг гээшэ. Ти[illegible] хойшодоо залуушуулда [illegible] ехээр хандуулха шухала [illegible] ниинь ойлгосотой.

— Малайнгаа ашаг ш[illegible] дээшэлүүлхын тула нэн [illegible] сабшалан, таряалан[illegible]лые һайжаруулха шуха[illegible] һээ бидэ таряашад о[illegible] нүүдтэ наг шэбхэ ехээр [illegible] таряаландаа севооборотуу[illegible] болонобди. Байгша ондо [illegible] той севооборот нэбтэрүү[illegible] шадаа энэ хүдэлмэрээ у[illegible] гэрүүлхээр хараалнабди, [illegible] энэ хугасаа соо сабшала[illegible] ландаа 20600 центнер [illegible] үтэгжүүлгэ оруулхаар [illegible] дэнхэй. Тэрэшэлэн а[illegible] хүдөө ажахын оньһон [illegible] техникэ олоор абтана. Тэ[illegible] шинануудаа бүтээсэ ехэ[illegible] дэлгэхын тула залуу хүб[illegible] гадые механизаторай һ[illegible] олоор хабаадуулха байһ[illegible] дэшье мэдээжэ, — гэжэ г[illegible] ном С. С. Хахалов онс[illegible] дэглэбэ.

Колхозой правлениин [illegible] элидхэл тушаа үгэ хэлэһэ[illegible] нигууд (бүхыдөө 10 хүн) [illegible] ажахын Уставые варина[illegible]жа, бии байгаа дутаг[illegible] дары усадхаха, мүн а[illegible] лайнгаа тоо толгой оло[illegible] үүлтэрыень һайжаруулха, [illegible] шэмыень дээшэлүүлхээр [illegible] сэһэн байна. Энэ хамтын [illegible] дээрэ КПСС-эй райкомо[illegible] тарь нүхэр П. Т. Манзар[illegible] лээ.

Саашанхи хараа зор[illegible] тодорхойлон хэлсэһэн [illegible] гууд партиингаа XXIV [illegible] хүндэлэлдэ зорюулан [illegible] мүрысөө улам үргэнөө[illegible] рүүлжэ, туйлаһан амжал[illegible] тадхахаар хараалбад.

Б. ДАР[illegible]
КПСС-эй райкомой инстру[illegible]
Б. ГОМ[illegible]
манай штатнабэш[illegible]

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоз.

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСЭН АЛМАГДАНА

Электрын элшэ хүсэ алмаха гэһэн социалис мүрысөөнэй 4-дэхи кварталай дүнгүүд согсолон гаргагдаа. Республикымнай Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной совет энэ мүрысөөндэ шалгарагшадые тодорхойлжо, һайн үрэ дүн туйлаһан коллективүүдые мүнгэн шангаар шагнаба.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын коллектив 1-дэхи мүнгэн шанда хүртөө. Фабрикын директор В. И. Говенько, главна механик А. В. Бабушкина 45—45 түхэригэй мүнгэн шан абаба.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй коллективтэ 2-дохи мүнгэн шан барюулагдаа. Электрын хүсэ алмаха талаар Тимлюйн цементын заводой, Галуута-Нуурай шахтоуправлениин, «Теплоприбор» заводой коллективүүдэй һайшаалтай хүдэлмэри хэжэ байһаниинь тэмдэглэгдэбэ.

ШЭНЭ ЗОРИЛГОТОЙГООР

Телятниково тосхоной зүүн захада Баргажанай совхозой һаалиин хоёрдохи фермэ оршодог. Мүнөө энэ фермэ дээрэ хамтадаа 252 һаамхай үнеэд харууһалагдана. Жэлэй эхинһээ хойшо ехэ һү һаахын түлөө тэмсэл тус фермын 15 һаалишадай дунда улам улам эршэдэжэ байнхай. Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха гэһэн Загарайн аймагай һаалишадай үүсхэлые сүм дэмжэһэн эндэхи һаалишад һү һаалгаар январь һарынгаа түсэб 120 гаран процент дүүргэжэ, совхоз соогоо түрүүлбэ. Илангаяа оролдосотой бэрхэ малшадыень нэрлэбэл, һаалишад Мария Николаевна Цивилева, Анна Михайловна Елкина, Евдокия Сергеевна Максимова гэгшэд болоно. Тэдэнэр үнгэрэгшэ һарада даабаряа 170-аад процент дүүргэһэн байна. Мүн тугалшад Евдокия Ильинична Фронтенко, Варвара Михайловна Кокорина гэгшэдэй эрхим ажалые тэмдэглэмээр. Жэшээнь, Евдокия Фронтенко үнгэрэгшэ һарада 35 нарай тугал тушаажа абаад, нэгыеншье гарзалуулангүй түлжүүлжэ, толгой бүриинь шэгнүүрые хоног соо 900 граммаар нэмэнэ.

Арбан гурбадахи жэлээ мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан дүршэлтэй малшан Иван Аниподистович Терентьевэй хүтэлбэрилдэг тус фермэдэ ажалайнь эмхидхэл яһала һайн. 16 һаалишад, 5 мал адуулагшад, 2 тэжээл буйлуулагшад болон 4 тугалшадһаа бүридэһэн коллективынь хоорондоо эбтэй эетэйгээр, үгэеэ ойлголсон ажалладаг. Хүн бүхэн өөһэдынгөө даажа ябаһан хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандажа, бэе бэедээ туһалалсан хүдэлдэг. Урда жэлнүүдтэ һаалишан бүхэн мэргэжэлээ дээшэлүүлхые оролдон, зоотехническэ һуралсалда хабаадаһан байха юм. Энээнэй ашаар тус фермын эбтэй коллективэй дундаһаа зургааниинь «Мал ажалай 2-дохи классай мастер» гэжэ нэрэ зэргэтэй боложо гараһан. Мүнөө фермэ дээрэнь баһал зоотехническэ һуралсалай кружок нээгдэнхэй. Һаалишад бултадаа һуража эхилээ. Һара соо һураһанай һүүлээр шалгалта һайнаар бариһан һаалишад «Мал ажалай 2-дохи классай мастер» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ. Харин мал ажалай 2-дохи классай мастернууд «Мал ажалай I-дэхи классай мастер» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхые оролдохо байна. Энэ һуралсал һаалишадай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһатай. Дээгүүр мэргэжэлтэй болоһон һаалишадай салин хүлһэниинь шье ехэ байна ха юм.

Һаалиин фермын коллективэй амжалта үнеэдэй тугаллахаһаа сэхэ дулдыдаха байна. Энэ асуудал Телятниковска фермэдэ үнинэй шиидхэгдэнхэй. Искусственна аргаар үнеэдые үрэжүүлгые, тэрэнэй тоо бүридхэлые техник-үрэжүүлэгшэ Александра Николаевна Колмакова ябуулдаг.

Тус фермын үнеэдэй тэжээл буйлуулдаг цехтэ мүн лэ дүршэлтэй малшад Николай Базарович Запалаев, Иван Егорович Зарубин гэгшэд ажаллана. Мүнөө үедэ үнеэн бүхэндэ 30 килограмм талханай зүйлтэй бурдууг, 7 килограмм силос, 2,3 килограмм үбһэн үгтэнэ.

— Иимэ рационтой тэжээл үнеэдые хүсэд садхаана, хажуугаарнь һолоомо үгэлсэхэдэ үнеэд эдихэ дурагүй байна, — гэжэ малшад мэдүүлнэ.

— Үдэр бүри һаагдажа байһан һүнэй хэмжээр багсаахада, һү һаалгаар энэ жэлэйнгээ түрүүшын кварталай түсэбые мартын 15-да дүүргэхээр байнабди. Һаамнай үдэр ерэхэ бүри дээшэлжэ байна ха юм. Тэжээлнай гүйсэд хүрэхэ. Март соо үнеэдтээ куузику үгэжэ эхилхэбди. Үшөө силоснай ехэ үлэнхэй. Юрэдөөл арга боломжонууд бии даа. Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын нээгдэхэ үдэр болотор һү һаалгаар кварталайнгаа түсэб 120 гаран процент дүүргэжэ шадахабди гэжэ һананаб, — гээд, фермые даагша Иван Аниподистович мэдүүлнэ.

Д. ДАШИЕВ,
манай корр.

Үнгэрһэн табан жэлэй үедэ бодоһон барилганууд

АЧИНСКА КОМБИНАТ

Наймадахи табан жэлэй туршада Сибирьтэ баригдаһан шэнэ барилгануудай тоодо Ачинска комбинат ороно. Тус предприяти промышленна томо комплекс болохо Красноярскын алюминиевэ заводто хэрэгтэй зүйлнүүдые эльгээдэг. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада Ураалай зүүн районуудта алюмини үйлэдбэрилхые ехэдхэхэ талаар шухала хэмжээнүүд хараалагдахадаа, тус комбинадта ехэ анхарал хандуулагдаа.

Мүнөө энэ комбинадай эдлэжэ байдаг газарынь 400 шахуу гектар, цехүүдтэнь мянгаад хүдэлмэришэд тоологдоно. Эндэ боро шабар бэлэдхэгдэхэһээ гадна, цемент, содо, поташ болон бусад зүйлэй продукци гаргагдана. 1970 ондо предприятиин түрүүшын ээлжээнэй ашаглалгада оруулагдаха барилгануудынь бүтээгдээд, мүнөө хоёрдохи ээлжээнэй барилга түлэг дундаа ябажа байна.

Ачинска комбинат хадаа бокситһаа бэшэ, харин нефелинһээ алюмини абалгада хэрэглэгдэдэг боро шабар гаргадаг дэлхэй дээрэхи гансахан предприяти болоно. Совет эрдэмтэд үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй хамтаран хүдэлжэ, промышленностьда үргэнөөр хэрэглэхэ ехэ ехэ туршалгануудые хэһэн. Тиигэжэ нефелиновэ рудагай үйлэдбэрилгын технологие комплексно аргаар хэрэглэлгые нэбтэрүүлһэн байна. Мүнөө үе хүрэтэр нефелиные үйлэдбэрилгэдэ оруулхада ашаг олзо багатай гэлсэдэг байгаа. Харин тэрэнь бокситоор хэгдэһэн боро шабарта орходоо үнэ сэн багатай байгаа бшуу.

Тус комбинат Кия-Шалтырска рудникһаа түүхэй эд абадаг. Тэрэ Ачинскһаа гурбан зуугаад модоной газарта — Алатау хадын хормойдо оршоно.

Комбинадай хүгжэхэ тума Сибириин хуушанай Ачинск хото хүгжэлсэжэ, танигдахаар бэшэ боложо байна. Городой заха шадараар шэнэ кварталнууд бии боложо, олон дабхар байрын гэрнүүд бодхоогдоно. Предприятиин мянгаад ажалшад шэнэ гэрнүүдтэ түбхинэнхэй. Эндэ үхибүүдэй саад, һургуулинууд баригдаа. Спортивна комплекс түхеэрэгдэнэ.

Зурагууд дээрэ: Ачинска комбинадай нэгэ участок. Хоёрдохи зурагтань нефелиновэ руда малтадаг Кия-Шалтырска карьертэ.

АПН-эй фото.

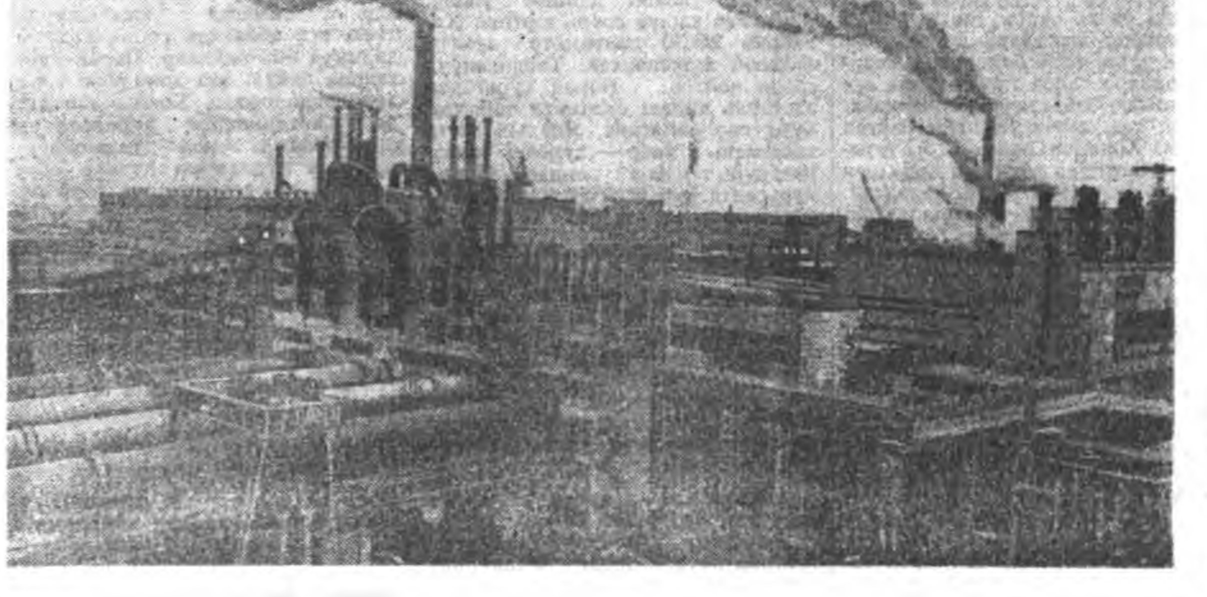

ТҮРҮҮШҮҮЛ УРМАШУУЛАГДАНА

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ шэн габьяатайгаар ажаллажа, юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө амжалтатай [illegible] Хүрбын совхозой олон [illegible] һаалишад [illegible] түсэб 111 процент дүүргэжэ [illegible] гүрэндэ 496 центнер һүн тушаагдаа.

Совхоздо 41 һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ [illegible]. Январь һара соо үнеэн бүриһөө 211 килограмм һү [illegible], хамтадаа 3587 килограмм һү [illegible] Ф. Бариева түрүү һуури эзэлжэ, 30 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө. Нүхэрөө холошье [illegible] М. Федоровада хоёрдохи мүнгэн шан (20 түхэриг) барюулагдаа.

Тиихэдэ байгша оной түрүүшын һарада фермээрээ үнеэн бүриһөө 140 килограмм һү [illegible] Могойн гүүрэй [illegible] совхозой [illegible] рекцин, парткомой ба [illegible] зай комитедэй дэмжүүлгэ [illegible]

Совхоздо тогтоогдоһон [illegible] һаалишадта нэмэлтэ түбэ [illegible] юм. Жэшээнь, 20[illegible] нер түсэбһөө гурнодо 357 [illegible] һааһан Д. Бадмаева 162 [illegible] нэмэлтэ түбэй [illegible] М. Мухмедзяновада 6 [illegible] Түсэбөө 8 [illegible] 150 түхэригөөр урмашу[illegible] болонхой.

Түрэл партиингаа XXIV [illegible] дын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн [illegible] лис мүрысөөндэ оролсон [illegible] совхозой һаалишад нэн [illegible] сэбһэе гадуур 2600 цент[illegible] гүрэндэ худалдаха [illegible] ажаллажа байна.

Х. РЫГЗЕНОВ[illegible]
хүдөө бэшэгшэдэй пост[illegible]
гэшү[illegible]

Хори.

МҮНӨӨДЭР—СОВЕТ АРМИИН, ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҺАЙНДЭР

МАНАЙ НАНГИН УЯЛГА

М. ЗАХАРОВ,
Советскэ Союзай маршал, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник

...түрүүдэй эрэлхэг зоригүй баатар хүсэнэй хаанаһааб гэбэл, түрэл ... хизааргүй дуратай. ...байдаг, өөрынгөө эрхэ ... даанхай байдалые хамгаалхын ... байһанһаа эшэ үндэ...

...Ленинэй хүтэлбэри доро байгуулагдаһан Со... социальна онсо шэнжэ... удха шанартай. Энэм... арад зонойнгоо аша туһада ..., арадай бодото зэбсэг..., дэлхэйн дээрэ анха түрүү... социалис гүрэнэй арми мүн. ...сэрэгшэд Эхэ орондоо хи... дуратай. марксизм-ленин... -ба интернационализмын ... үнэн сэхэ ...аар хүмүүжүүлэгдэнхэй. ... Арми мүндэлһэн тү... жэлдэ гайхамшаг баа... гартажа эхилһэн түү... Улаан сэрэгшэд граждан ... уеэр байлдаанда орохоһоо түрэл арадтаа үнэн сэхэ бай... тангариг үгэдэг һэн. Түрүү... сэрэгэй частьнуудта тангариг ... ондо ондоогоор үнгэрдэг, ... үгэнүүд адли бэшэ бай... И. Ленин сэрэгшын уялгын ... уялгые 1918 ондо тодорхойл... тусхай дэбтэртэй болгон ... юм:

...Арминин солдат!
...хүдэлмэришэд болон үгы... ...шадай аша туһые хамгаа... бүхы дайсадһаань Совет за... хамгаалагша гээшэш.
...өө үндэр нэрые ходоод... ...аба, хэзээдэшье тэрэнээ ...шье бү бузарла...

...дагшадые хамгаалтада ... засагай түрүүшын уряагаар ...ходохоор бэлэн бай. Захи...дые зүбөөр, түргөөр дүүр... сэрэгэй хэрэгтэ шунажа оро, ...та бүхэнние ойлгожо аба. ...ы һуралсалаа бү таһал...».

...36 ондо баталагдаһан Консти... соо... «Эсэгэ ороноо хамгаал... СССР-эй эрхэтэн бүхэнэй нан... уялга мүн» гэһэн эрилтын та...тай зохилдуулан, СССР-эй ...но Соведэй Президиум 1939 ондо сэрэгэй шэнэ тангариг баталһан байгаа.

Коммунис партимнай Совет засагай түрүүшын үдэрһөө шэнэ түхэлэй, революционно ёһо гуримтай, шанга журамтай армиин түлөө тэмсэһэн түүхэтэй. 1960 онһоо хойшо бэелүүлэгдэжэ эхилһэн уставууд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр баталагдаад, гүрэнэй хуули болонхой.

Сэрэгэй тангариг ба уставай бүхы эрилтэнүүдые мэдэхэ, хэлбэришэгүй зүбөөр дүүргэхэ гээшэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэдэ жагсаһан эрхэтэн бүхэнэй нангин уялга болоно.

Бүгэдэ ниитый сэрэгэй уялга тухай ССР Союзай Верховно Соведэй 1967 оной октябриин 12-то баталан абаһан шэнэ Хуули Совет гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хүгжөөлгын шэнэ шата болоо. Иимэ хуулиин абтаһан ушар шалтагаан гэбэл: нэгэдэхеэр, һүүлэй жэлнүүдтэ оронойнгоо экономико, соёл эрдэм болон техникэ хүгжөөхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ амжалта туйлагдаа. Совет хүнүүдэй юрэнхы эрдэмэй хэмжээн ехээр дээшэлээ. Техническэ дунда һургуулитайшуулай тоо баһал олошороо. Хүнэй оюун бодол жэшээлэшэгүй баян болоо, совет обществын үзэл бодолой нэгэдэл, СССР-эй арадуудай хани барисаан улам бэхижээ.

Хоёрдохёор, мүнөө үедэ Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдал хангалгаар бүри ехэ эрилтэ табигдана. Хэрбээ империалистнуудай зүгһөө дэлхэйн шэнэ дай үүдхээ һаань, оронoймнай бүхы хүн зон тэрэндэ зайлашагүй элсүүлэгдэхэ баатай болохо. Ушар тиимэһээ бүхы совет хүнүүд сэрэгэй бэлэдхэл гараха зэргэтэй.

Гурбадахяар, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые техническэ талаарнь хангаха хэрэгтэ тон ехэ хубилалта болоо. Шэнэ зэбсэгүүдэй бии болоһон дээрэһээ, сэрэгэй мэргэжэлтэдтэ, бүхы сэрэгшэдтэ морально-политическэ, дайшалхы тон шанга эрилтэ табигдана. Сэрэгшэдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэг орёо нарин болоо. Тиимэһээ түгэс бэлэдхэлтэй залуу хүбүүдые армида абаха, уридшалан бэлдэхэ хэрэгэй үүргэ улам дээшэлүүлхэ ёһотой байнабди.

Дээрэ хэлэгдэһэн шэнэ Хууляар солдат, матрос, сержант ба старшинануудай сэрэгэй алба хэхэ болзор хороогдонхой. Мүнөө Далайн-Сэрэгэй флодто гурбан жэл, бусад түхэлэй частьнуудта хоер жэл соо алба хэнэ. Шэнэ Хуулиин ёһоор, бүхы залуу эрхэтэд сэрэгэй албанда 18-тайдаа абтаха зэргэтэй. Залуушуул гол түлэб 17-тойдоо дунда һургуули дүүргэнэ. Хоёр жэлдэ уялгата албаяа дүүргээд, хоритойдоо бусахадань, ажаһуудалдань ямаршье һаад ушаруулагдахагүй бшуу.

Бүгэдэ ниитын сэрэгэй уялгата албан тухай хуулиин ёһоор, залуу хүбүүд сэрэгэй эхин шатын бэлэдхэлые юрэнхы эрдэмэй һургуулиин 9-дэхи классһаа, техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта гарана. Мүн ДОСААФ-ай һуралсалай организацинууд зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хэрэгтэй мэргэжэлтэдые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтооһон хэмжээн соо жэл бүри бэлдэдэг. 17 хүрэһэн, урдань сэрэгэй эхин шатын бэлэдхэл гараһан залуу хүбүүд иимэ тусхай һуралсалда хабаадуулагдана.

Арми болон флодто хэрэглэгдэжэ байгаа мүнөөнэй буу зэбсэг ба дайшалхы техникэ ехээр хубиланхай. Техникэ урдань хүнэй гарые хүсэтэй болгодогшье һаа, гүйсэд һэлгэжэ шадахагүй байһан. Мүнөөнэй техникэ (жэшээнь, кибернетическэ түхеэрэлгэ) хүнэй ухаан бодолдо угаа ехээр туһалбашье, һэлгэжэ баһал шадахагүйнь мэдээжэ. Ушар тиимэһээ орёо нарин машина, бүхы түрэлэй зэбсэгүүдые тэсэбэри ехэтэйгээр шудалха, Эхэ оронойнгоо аюулгүйе хамгаалгада научно-техническэ хамаг туйлалтые шадабари ехэтэйгээр хэрэглэхэ шухала. Тиимэһээ сэрэгшэдэй һуралсал дайнай үеын оршон байдалда дүтэрхыгөөр, эрилтэ ехэтэйгээр үнгэргэгдэнэ.

Манай арми мүнөөнэй залуушуулда эрэлхэг зоригой, баатаршалгын, тэсэбэриин, шанга журамай һургуули болонхой. Тэдэнэр уялгата албанайнгаа үедэ тэсэбэри ехэтэйгээр һуралсажа, шэнэ мэргэжэл шудална. Гэбэшье сэрэгэй журам шангаар сахингүй, оролдосо ехэтэйгээр ажаллангүй, шэнэ мэргэжэл шудалхын аргагүй.

Зарим залуу хүнүүд сэрэгэй журамда ороходоо сүлөөгөө хаһуулһан мэтээр тоолодог. Энэнь ехэ эндүүрэл гээшэ. Мүнөө үеын зэбсэгүүд ганса нэгэ хүнэй бэшэ, харин бүхэли коллективэй хүсөөр ашаглагдадаг. Коллективэй нэгэшье гэшүүнэй ажалдаа халта алдуу гаргабал, бултанайнь хэһэн ажал дэмы хосорхо болоно. Сэрэгэй шанга журам — арми ба флодой ажабайдалай гол хуули, революционно ёһо заншал мүн. Тиимын тула залуу сэрэгшые нэн түрүүн сэрэгэй журамаар хүмүүжүүлжэ эхилдэг.

Командирай захиралтые үгэ дуугүйгөөр дүүргэхэ, һуралсалай эрхим амжалта туйлаха гээшэ дайшалхы хэрэгэй илалта заабол хангаха арга нүхэсэл мүн. Тиимэһээ сэрэгэй журам хадаа һуралсалай амжалтын, дайнай илалтын эшэ үндэһэн болодог.

Эхэ ороноо хамгаалагша — солдадай ажабайдал Совет засагай үедэ нилээд хубилаа. Урдань солдадай хуби заяан, хүсэл эрмэлзэл, тэрэнэй ямар түхэлэй сэрэгтэ алба хэһэнһээ дулдыдадаг һэн. Тэрэ сагта, жэшээнь, артиллерист ябаган сэрэгшэ хоёрой нэрэ хүндэнь адли бэшэ байһан юм. Артиллерист нүгөөдэдөө орходоо интеллигент гэжэ тоологдодог, тусхай эрдэм мэргэжэл шудалдаг байгаа бшуу.

Мүнөө ямаршье сэрэгшын албан ондоо болонхой. Авиацида, флодто, ракетнэ, юрыншье сэрэгтэ алба хэдэг солдат мүнөө үеын техникэтэй нягта холбоотой. Аляанданьшье ябаһан сэрэгшэ хамаг хаба шадалаа гарган, орёо оньһото техникэ, буу зэбсэгүүдые шудална.

Сэрэгшые тусхай мэргэжэлдэ һургаха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри нэгэн доро, хоорондоо холбоотойгоор ябуулагдадаг. Баян дүршэлтэй багшанар, эрхим мэргэжэлтэй командир-офицернүүд солдадуудые һургажа, хүмүүжүүлжэ байдаг. Командирай үгэ — солдат, матрос, сержант ба старшинануудта хуулита юм. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр Эхэ оронойнгоо үмэнэхи уялгые командиргүйгөөр дүүргэжэ шадахагүй. Сэрэгшын бүхы албан командир-офицерэй хиналта доро үнгэрнэ. Албаяа дүүргээд, нютагтаа бусажа ерэһэншье солдат командираа ходо һанажа ябадаг.

Манай арми ба флодой дайшалхы түүхэ, алдар габьяае шудалангүйгөөр, совет сэрэгшэдые хүмүүжүүлхын аргагүй. Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ зэргэдэ жагсаһан хүн бүхэн Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой түүхые мэдэхэ, дайшалхы ёһо заншалдань үнэн сэхэ байха, эсэшэ сусашагүй ажал хэрэгээрээ. Эхэ ороноо хамгаалагшадай дайшалхы алдар солые улам арьбадхаха уялгатай.

Сэрэгэй уялгада үнэн сэхэ байлга — манай эгээл түрүүшын, гол шухала ёһо заншал мүн. Энэмнай совет сэрэгшын хэлбэришэгүй сахидаг хуули байһан юм. Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудай баатарнуудтал адляар, сэрэгэйнгээ уялга дүүргэхэ гээшэ ороной эрхэтэн бүхэнэй нангин хэрэг болоно.

Совет залуушуул коммунизм байгуулха, тэрэнние хамаг дайсадһаа хамгаалха хэрэгтэ үнэн сэхэ, түгэс бэлэн байдаг. Зол жаргалта ерээдүйн харгы гаргаһан эсэгэнэр ба үбгэ эсэгэнэртээ совет залуушуулай бүхы туйлалтаараа уялгатай байһан тухайдань нүхэр Л. И. Брежнев ВЛКСМ-эй XVI съезд дээрэ онсолон тэмдэглээ бэлэй.

(АПН).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: далайн сэрэгэй пехотын танкнууд.
ТАСС-ай фотохронико.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү сэрэгшэд-ракетчигүүд Василий Градин (зүүн гарһаа), Евгений Хватов, Анатолий Куров, Александр Мамченко.

АПН-эй фото.

...УРДАНАЙ ТАНКИСТ— ...ТҮҮХЫН БАГША

...1941 оной аагма халуун зунай үдэшэ һэн. Тиихэдэ бидэнэр, ...аа багашуул, юушье мэдэ...гүй, гүлмэрхэн, заахан ухи... үетэнөөрөө наадажа, шаг ...а табижа ябадаг байгаабди. ...өөр тэрэ үеын багашуулай ой ...нда «дайн эхилээ, фашист... добтолоо» гэһэн үгэ мүнөө ...эй шэхэндэ дуулдахадал гэ...

...Нэгэтэ үдэшэ орой болоһон ... колхозой клубта орон гэ..., маанадай эхэ эсэгэнэр ...аранхай, хоорондоо юушьеб ...зөөрэлдэжэ байба. «Хэрэгтэй ... болоо һаань, сэрэгэй ал... мордожо, Эсэгэ ороноо хам...алсаха, нютагтаа бэе бэедээ, ... буладое туһалалсаха ёһотойб... галдэн һуугаа бэлэй.

Юундэ юун болоо гээшэб?! ...сан газаамнай орожо ерэһэн... үзэгдэжэ, тэндэ сугларһан ... багашуулай нюргаар хүйтэ ...даал гээд, хэмнайшье га... гараха дурагүй болошоод ...һэмди. Эндэ сугларагшад ...шьегүй. бултадаа Эхэ ороно... хамгаалхаар ошохо ёһотойб... галдэн бидэнэр тээшээ хаража ..., эдэнэрнайл маанадаа ... ажахынгаа хүдэлмэри ... байха зэргэтэй гэлдэхы... зөөрэлдэбэ.

Тэрэ зунай үдэшэһөө эхилээд... дүүрэтэр нютагаймнай ... хүбүүд Эсэгэ ороноо хам...лхаар Агууехэ дайнда мордо... айл бүхэнэй гэртэ жаахан ...үүд. үбгэд, хүгшэдэй үлэн..., шадал зэргээрээ «Фронтдоо ...» гэһэн уряа доро уна... ...лгайгаа абаха забдагүй ...лажа ябадагыень мүнөөшье ...набди.

...скэ дайнда офицер ябаһан ... Гармаев Уланай сомоной ... хүбүүдые сэрэгэй һургуу... һургадаг болобо. Хэдэхэн ... туршада һуралсаһан эдэ...рнай уданшьегүй Эхэ ороноо ...шалха, хамгаалхаар баһал ал...да мордоо һэн. Эдэнэрэй ...хидынь танкистын, артил...ристын, летчигой һургуулида ...ралсаад, дайсанние даралса...аар фронтдо мордоһон юм. Эдэ...рэйнгээ нэгэ герой тухай совет ...миин, Далайн Сэрэгэй Флодэй ...ртэ зорюулан, тэмдэглэл сос...оо бэшэхэ хүсэлэнтэйбди.

Балшар бага ябахаһаа хойшо ...шинада дуратай Жамсаран Доржиев Н-скэ частьда һургуули дүүргээд, «Т-34» маркын шэб ...хэн танкда һуужа, үетэн ...өөрөө дайсанаа даралсахаар фронтдо зорибо. Тиихэдэ Жамсаранай алба хэдэг часть Балтиин ...ай шадарай немецүүдтэй дайлалдажа ябаа. 64-дэхи гвардейскэ танкова полкын танкистнар дайсанай урдаһаа сохилто хэжэ, фронтын сэрэгшэдэй дунда суурилаг һэн. 1943 ондо фашистнар «Тигр», «Пантера» гэһэн шэнэ ...лэй танкнуудые совет сэрэгшэдэй урдаһаа табяашье һаань, манай Совет танкистнар тэдэнэй урдаһаа шангаар эсэргүүсэжэ шадаһан байгаа. Дайнай хүндэ жэлнүүдтэ тэдэнэр шэн габьятайгаар дайлалдажа, немецүүдые гэдэргэнь сухарюулһан байна. Нэгэтэ үглөөгүүр Либова хото хүрэхын тэндэ Жамсаран Доржиевай танк добтолгодо орожо ябатараа гэнтэ байра дээрээ эрьелдэшэбэ. Мэдэн гэһээнь танкнь шатажа байба. Фашистнууд тэрэнние харамсаараа совет танкистнарые амидыгаар абаха һанаатай гүйлдэжэ ябаба. Нүхэр Доржиевэй экипаж эрэлхэг зоригтойгоор немецүүдтэй тэмсэжэ, тэдэнэй урдаһаа буудажа ороһон юм. Танк соонь бүришье халуун, утаатай болошобо. Энэ үедэ добтолжо ябаһан манай ябаган сэрэгшэд «ура-а» хашхаралдаһаар дайсанние үлдэжэ ороо һэн.

Немецүүдэй гэдэргээ сухариһан хойно тэдэнэр танкынгаа шатажа байһые унтарааба. Машина соонь хэдэн танкистнар дүрэжэ байһан галда шатуулһан байгаа. Энэ тулалдаанда хүндөөр шархатаһан Жамсаран Доржиев хэдэн һараар госпитальдо хэбтэжэ, бэеэ аргалуулһан юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн дүүрэжэ, фронтдо ябаһан олон солдадууд түрэл нютагаа бусаа. Энэ үедэ Жамсаран Эрдынеевич дайнай гурбадахи группын инвалид болонхой. нютагтаа ерээд, ажалайнгаа замые баһал үргэлжэлүүлээ бэлэй. Нүхэр Доржиев дайнай хойто жэлнүүдтэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда ороһон. Эндэ байхадаа спортдо эдэбхитэйгээр хабаадаа. Дайнай инвалид аад, волейболоор наадажа байхадань, үетэн нүхэдынь гайхалсадаг һэн. Хэдэн жэлэй туршада институтда һуража, түүхын факультет дүүргээд, республикынгаа һургуулинуудта — Галуута-Нуурай, Дунда Бухэнэй дунда һургуулинуудта директорээр ажаллаһан байна.

Мүнөө Жамсаран Эрдынеевич Баргажан нютагтаа — Уланай дунда һургуулида түүхын багшаар хүдэлжэ байдаг. Тэрэ залуу үетэнние һайнаар хүмүүжүүлхынгээ хажуугаар ниитын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадана. Хүдөөгэй зоной дунда удха һайнтай лекци, элидхэлнүүдые үнгэргэдэг. Олон жэлэй туршада багшаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө Жамсаран Эрдынеевич Доржиев Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Мүн КПСС-эй Баргажанай райкомой аймгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамотануудта хүртэһэн байха юм. Нүхэр Доржиев Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй.

Урдань сэрэгэй албанда танкист ябаһан нүхэр Доржиевай үбсүүн дээрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоердохи шатын орден, хэдэн медальнууд яларна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
Г. БАДМАЕВ.

АЛБАНҺАА БУСААД...

Лигба Мункуевич Дашеев 1950 ондо сэрэгэй алба дүүргээд, түрэл нютагаа бусаһан юм. Тэрэ сагһаа хойшо мүнөө болотор Эрхирэгэйнгээ совхоздо машинын жолоошоноор хүдэлнэ. Тэрэ «ГАЗ-54» түхэлэй машинын залуур хорёод жэлэй туршада барижа ябаа. «Булад хүлэгөө» нарин нягтаар хандадаг энэ жолоошондо совхозой дирекци шэнэ машина һаяхан даалгажа үгэбэ.

Ажалдаа шалгаржа, нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон Лигба Мункуевич ВДНХ-да ошохо путёвкоор, совхозой дирекциин, парткомой, рабочкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байха юм.

Дабаатын сомоной Соведэй депутат, эрхим жолоошон Лигба Мункуевич Дашеевэй дүрэ зурагынь совхозой Хүндэлэлэй самбарта хододоо хадаатай байдаг.

Һаяхан сэрэгэй албанһаа бусажа ерэһэн Цыдып Тубчинов түрэл Арбижал тосхондоо жолоошоноор хүдэлжэ эхилбэ. Залуу хүбүүн армида ошохынгоо урдатээ ДОСААФ-та шоферой курса дүүргэжэ, жолоошоной мэргэжэлтэй болоһон юм.

Цыдып Тубчинов хоёр жэл соо сэрэгэй албанда ябаха зуураа, эрхим сэрэгшэ байһанаа харуулаа. Энэ нүхэр ахалагша сержантын нэрэ зэргэтэй боложо, взводой командирай туһалагшаар томилогдоһон байна.

Залуу жолоошон түрэл нютагаа бусаад, сэрэгэй албанда ябаһандаал адли габшагай ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда шалгарна, энэ жэлдэ үдэшын һургуулида ороод, мүн лэ эрхим һайнаар һуралсажа эхилэнхэй.

Г. БАЗАРЖАПОВ.

Загарай.

ТҮҮХЫН НЭГЭ ХУУДАҺАН

Совет Армимнай дайшалхы габьяагаараа дэлхэй дээрэ суурхана. Эсэгэ ороноо хамгаалтын дайнай эхилһэн жэлдэ Совет Армимнай 23 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэһэн байгаа. Фашис Германи добтолон ороходоо Совет оронoймнай урдаһаа 190 дивизи хаяһан юм.

Ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн 1418 хоногой туршада үргэлжэлөө. Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро бүхы совет араднай армитаяа жагсажа. фашистнарай урдаһаа эсэргүү шанга тэмсэл үүсхэһэн, түүхэтэ илалта туйлаа бэлэй. Дайнай хатуу жэлнүүдтэ Брестскэ крепостиин геройнууд шалтараа. 250 хоногой туршада Севастополь хамгаалагдаа. Ленинград хото шадар 900 хоногто буугай абяан замхаагүй. 1941 ондо Москва шадар немец-фашистнарай арми бута сохигдожо, совет сэрэгшэд дэлхэй дээрэ суурхаа.

Ороной орден хайранууд

Улаан-Үдын Октябрьска районой военкомадай хүдэлмэрилэгшэд Советскэ Союзай, мүн Монголой Арадай Республикын орден, медальнуудые запасай бүлэг офицер, сэрэгшэдтэ барюулба. Запасай капитан Г. Ф. Бусовиков, запасай ефрейтор Ф. Н. Колмогорцев гэгшэдтэ 32 жэлэй үнгэрөөд байхада «Дайшалхы габьягай түлөө», «Алтан гадаһан» гэһэн МНР-эй орденууд барюулагдаа. Эдэнэр Халхын-Гол дээрэ болоһон дайнда хабаадалсахадаа эдэ шагналнуудта хүртөө юм. Мүн запасай ахалагша лейтенант Д. Д. Дашанимаев «Москва хотые хамгаалһанай түлөө», сэрэгшэ ябаһан Е. И. Кузьмин «Вена ные абаһанай түлөө» медальнуудаар шагнагдаба. Фашис Германиие илаһаар 25 жэлэй ойн дурасхаалта тэмдэгээр олон хүнүүд шагнагдаа.

О. ЦЫБИКОВ.

ШЭНЭ КИНО

Хүшэр үдэрнүүд, дайшалхы һүнинүүд...

Энэ кино хаража һуухадаа, «Небесный тихоход» гэһэн фильм яаха аргагүй һанагдажа, СССР-эй арадай артист Николай Крючковой уран бэлиг дахин дахин һанаандаа оруулаа бэлэйб.

...Харин, энэ документальна фильм. Эхэнэрнүүдэй сэрэгэй түрүүшын авиационно часть, дайшалхы Улаан Тугай, Суворовой орденто Таманска 46-дахи һүниин бомбардировщигуудай гвардиин полк тухай табигдаһан энэ фильмые хаража һуухада, омогорхолтой

Үнөн дээрээ энэ фильм киноочерк гү? Али фронтын шэрүүн хронико, фронтдо ябаһан фотокорреспондентнүүдэй архив, дэбтэр, бэшэг, эхэнэр лётчигуудай дурдалгануудые хэрэглэжэ, фильмотекын материалнуудые хабсаргажа, тааруулжа, няажа. залгажа хэһэн согсолбори гү?

Тэрэ фильм соо бүхы юумэн хэрэглэгдэнхэй.

Энэ фильм хараад байхада, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ. уянгатай, үндэр нототой, шэрүүн поэмэ. Эхэ ороноо хамгаалан бодоһон баатар хүнүүд тухай ураар бэшэгдэһэн новеллэнүүд, тэдэнэрэй һанал бодолнуудые, габьяа баатаршалгануудые, хүсэл зорилгонуудые үргэнөөр харуулһан уянгата рассказууд мүн болоно.

Фильмын нэрэ һонин: «1.100 һүни». Энэ гаршаг соо бүхы юумэн харуулаатай: дайшалхы эпизодууд. шэб харанхы һүниин ниидэлгэнүүд, тэмсэлнүүд, эдир басагадай эрэлхэг шиидэлгэнүүд, фронтын шэрүүн ажабайдал, фронтын инаг дуран, хани нүхэсэл.

Эрэлхэг басагад-лётчигуудай юрын ажабайдал, амаралта, сүлөөтэй сагынь һайнаар харуулагдана. Хабарай байгаалиин бууяса һалбарһан үе. Шэрүүн үедэ бадарһан, үе сагаар туршагдаһан, шалгагдаһан инаг дуран ирагуу гоёор харуулагдана.

Тэдэнние совет лётчигууд «тэнгэриин дангинар» гэжэ нэрлэдэг байгаа. Харин фашистнууд «һүниин шолмос эхэнэрнүүд» гэжэ хараадаг һэн гэхэ.

Юундэ фашистнууд тэдэнние нигэжэ хараадаг байгааб? Манай эрэлхэг басагад «У-2» түхэлэй хүнгэхэн, хоер далитай самоледуудаар һүнидөө ниидэжэ, дайсадай хүлеэгээгүй байтар, хаанаһаашьеб гэнтэ бии болоод, бомбодожо-бомбодожо, үты болошодог һэн ха. Энэнэй урда «У-2» самоледоор юу хэдэг. байгааб? Байлдаанай талмайһаа иимэ самолёдуудаар шархатагшадые зөөдэг гү, али хааяа тагнуулда ошодог байгаа юм. Таряашад, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдэ самоледуудые «кукурузник» гэжэ нэрлэдэг һэн. Харин баатар басагадай гар соо эдэ самоледууд һүртэй дорюун бомбардировщигууд боложо, дайсанда нилээд ехэ аюул, хохидол ушаруулаа ха юм.

Фильм онсо ураар табигданхай. Түрүүшын кадрнууд: басагадай ута гүрэлөө үһэнүүд парикмахерай хайша дороһоо хайра гамгүй унана. Хэнэйшьеб урихан гарнууд тэрэнние сутлуулжа абаад, газетэдэ орёоно. Ута аад, жүрэгэр гоё хүлнүүдтэ солдадай зантагар томо сабхинууд утлагдана. Хажуудань — мүнөө дээрээ хэрэггүй болоһон онгосо мэтэ зохидхон туфельканууд...

Домогто ороһон летчик эхэнэр Марина Расковае харанабди. Марина Раскова яаралтүйхэн һуужа, анкетэнүүдые уншана. Авиаполкдо абыт гэжэ мэдүүлгэ бэшэһэн басагадай дүрэнүүдые харана. Марина Расковатай суг ябаһан баатар басагад—ерээдүйн геройнуудтай танилсанабди. Тэдэнтэй хамта түрүүшын ниидэлгэнүүдые хэжэ, түрүүшынхиеэ парашюдаар һүрэжэ, түрүүшынхиеэ дайшалхы даабарида ошожо, түрүүшынхиеэ инаг халуунаар дурлажа, түрүүшынхиеэ хани басагаяа алдажа, уйдхарай нёлбоһо дуһаажа, богонёор хэлэхэдэ, агуу Москвагай Кремлиин ханаһаа эхилээд, дайсадай эшээн — Берлин хүрэнэбди...

Хүшэр үдэрнүүд! дайшалхы һүнинүүд!.. Баатар летчик басагадуудай хэды олон дайсадые һүнөөгөөб даа, хэды олон хүүргэ, эшелон, склад, барилгануудые бомбодоо гээшэб! Теэд эдэ басагадаймнай олонхинь дайшалхы даабариһаа бусаагүй. Тэдээндэ алдар соло, мүнхэ дурасхаал!

Энэ фильм юугээрээ хүнэй зүрхэ сэдьхэл дайранаб гэбэл, кадрнуудай үнгэржэ байхада, баатар басагадай дурдалга, бэшэг, дневнигүүдэй урин мүрнүүдые артистка Алла Демидова ураар уншажа шадана. Бүхы фильмын байгуулалта утаа тодо, зохид. Бүхы ритмэнь кинодоо таараһхай. Хүгжэмынь шэрүүншье, ирагуушье, уйдхартайшье, баяртайшье.

Сценариин автор Б. Добродеев режиссер С. Аранович хоёрой габьяа эндэ утаа ехэ. Энэ фильм хаража һуухадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай шэрүүн, галта жэлнүүдэй амисхаалда абтанабди. Документнүүд, архивай материалнуудые, дневник, бэшэг, дурдалга, фотонуудые шадамараар хэрэглэжэ, документальна фильмые иимэ үндэр шанартай, удха түгэс зохёол болгохо арга бии гэжэ сценарист режиссер хоёрынь бидэндэ баталба.

«1.100 һүни» гэһэн кино заатагүй харагты! Баатар летчик басагадуудай баатаршалгануудаар дахин дахин омогорхохо байхат.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Москва хото.

ЭДИР РЕВОЛЮЦИОНЕРЭЙ ДУРАСХААЛДА

1963 оной февралиин 8-да Иракай «Рехаб» гэжэ түрмэ соо 15 наһатай революционер Фадыль Джамаль гэгшэ айхабтар ехээр зобоогдобошье, аха нүхэд — коммунистнууд тухайгаа нэгэшье үгэ дайсадта хэлэнгүй, ёһотойл баатар шэнгеэр ами наһаяа алдаа бэлэй. Арад зонойнгоо эрхэ сүлөөгэй, жаргалта һайхан байдалай түлөө тэмсэлдэ тэрэ унаа бшуу. Тэрэ сагһаа хойшо энэ үдэрые фашизмда эсэргүү эдир геройн үдэр гэжэ бүмбэрсэг дэлхэйн түрүү үзэлтэн тэмдэглэдэг болоһон юм.

Ниислэл хотымнай һургуулинуудай пионернүүд ба һурагшад энэ үдэртэ зорюулһан митинг ЛВРЗ-гэй соёлой байшан соо һаяхан үнгэргэжэ, энэ үдэрые тэмдэглэбэ. Олоороо сугларaад хүхинэжэ байһан үхибүүд «Орленок» гэжэ дуунай зэдэлэмсээр гансата аниргүй болоодхибо. ВЛКСМ-эй горкомой секретарь А. Лоскутников тус митингые нээбэ.

— Эрхэ сүлөөгэй, үнэн сэхэ, жаргалта байдалай түлөө хүн хододоо тэмсэдэг. Иимэ һайхан байдалай түлөө өөһэдынгөө ами наһа гамнаагүй эдир нүхэдэйнгөө дурасхаалые тэмдэглэхын түлөө бидэнэр мүнөөдэр эндэ сугларбабди. Тэдэнэймнай тоо тон олон. Эрэлхэг зоригтой үетэнөө бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди. Тэдэнэрэй гаргаһан баатаршалгаар хододоо омогорхожо, ажабайдалдаа, һуралсалдаа тэдэнһээ хэзээдэшье жэшээ абажа ябаха ёһотойбди. Бидэнэр һайхан, амгалан сагта түрөөбди. Хүрьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ аюул үшөө бии байһаар, дайнай хара дүлэн эндэ тэндэ үшөөл соробхилһоор. Тэрэнние унтарaаха, хорото һүйдхэл үүдхэгшэдые үгы хэхэ гээшэ — манай үеын хүнэй, таанадай, үхибүүд, нангин уялга мүн гээд,— А. Лоскутников үгээ дүүргэбэ.

Фашизмда эсэргүү тэмсэһэн эдир геройн митинг нээгдэжэ, Улаан-Үдэ городой һургуулинуудай һурагшад, интернациональна хани барисаанай штабай гэшүүд соелой байшангай ендэр дээрэһээ бүхэдэлхэйн үхибүүдэй эрхэ сүлөөгэй, амгалан байдалай түлөө сэдьхэл доһолгомо халуун үгэнүүдые хэлэһэн байна.

40-дэхи һургуулиин һурагша Галя Смоленская Сергей Орешковэй нэрэмжэтэ дружинын пионернүүдэй вьетнам арадай бишыхан патриодуудай эрэлхэг зоригтой, сухаришагүй тэмсэлые һайшаан дэмжэдэгээ тэмдэглэбэ. «Бидэ тэдэнтэеэ хэзээдэшье нэгэн байһанаа мүнөөдэр дахин тэмдэглэнэбди! США-гай правительствын бага яһатанние доромжолдог аашые үзэн яданабди. Шэн зоригтой коммунист Анжела Девисдэ сүлөө эринэбди! Эб найрамдал, тооһогүй тунгалаг тэнгэри, толотемо һайхан наран манда хэрэгтэй»,— гээд Галя үгэеэ дүүргэбэ.

Мүнөөдэр, февралиин 8-да, бүхы дэлхэй дээрэ пионернүүд маанад шэнги сугларaад, Вьетнам. Лаос, Камбоджын эдир патриодуудай эхэ. эсэгэтээ зэргэ жагсан, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ ябаһыень һайшаанабди. Дайн хэтэдээ замхаг. дайе үүдхэгшэд хяраг!—гээд 52-дохи һургуулиин интернациональна клубай президент Вера Зайкова ендэрһээ бууба.

Ниислэл хотымнай һургуулинуудай пионернүүд ба һурагшад хойно хойноһоо һубарилдан ендэртэ гаража үгэ хэлэхэ зуураа, фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ ехэшүүлтэй зэргэ жагсаһан эдир тэмсэлшэдтэй нэгэн һанаатай. нэгэ хүсэлтэй байһанаа булта мэдүүлбэ.

Үгэ хэлэлгын һүүлээр эсэргүү тэмсэл соогуур унаһан нүхэдэйнгөө дурасхаалые тэмдэглэн, пионернүүд нэгэ минутын туршада хүл дээрээ бодобо. Сугларагшад һүүлээрнь шэн зориг түрүүлдэг, тэмсэлдэ уряалдаг «Бухенвальдский набат» гэһэн дууе дуулаһан һонирхолтой фильмүүдые хараһан байна.

В. ТОКТОХОЕВА.

ТАНИЛСАГТЫ: ТЕАТРАЛЬНА ПОЕЗД!

РЕПОРТАЖ

ҮНИНЭЙ ХҮСЭЛ ОДООШЬЕ БЭЕЛБЭ

Февралиин 21-эй үдэшын 5 часта Загарайн аймагай Горхон станциһаа гараһан «Театральна поезд» гэжэ томо үзэгүүдээр бэшээтэй үргэн улаан бүд урдуураа татуулһан электровоз Улаан-Үдэ ерээ. Вокзал соо байһан хүн зон булта гүйлдэжэ гараба, перрон дээрэ хүлгөөтэй, духовой оркестрэй хүгжэм наяраа.

— Артистнар алтай, хаанаһаа хаб?

— Театрта зон ерэбэ гэлсэнэ!

— Аяар найман вагон зон театрта гэжэ гү?..

Энэ үедэ радио иигэжэ хэлэбэ: «Хүндэтэ нүхэд! Манай станцида түрүүшын театральна поезд ерэжэ тогтобо. Загарайн аймагай ажалшад оперо ба баледэй театрта «Агуу гоохон Ангара дүүхэй» гэжэ балед харахаяа энэ поездоор ерээ. Айлшадые түмэр замшадай зүгһөө мэндэшэлнэбди, манай станцида буужа хайрлагты! Таанадые вокзалай талмай дээрэ автобусууд хүлеэжэ байна!..»

— Аа, зүб лэ даа... Иимэ юумэн болоҗо байна бы... Ёһотой һайндэрэйхидэ адлил... Һананаб, манай артистнарай Москвада хоёрдохи декадаяа амжалтатай үнгэргөөд ерэхэдэ эгээл тиимэ угталга болоо һэн...

Иигэжэ хүнүүдэй хөөрэлдэһөөр байтарнь вагонуудай үүдэндэ үнэхөөрөөл һайндэрэйхеэр хубсаланхай, согтой хүхюун, омог дорюун хүнүүд үзэгдэбэ.

— Бууҗа хайрлагты, нүхэд! — гэжэ республикын культурын Министрэй орлогшо Г. П. Миронова тэдэниие урина. Галина Павловнатай хамта оперо ба баледэй театрай директор, Буряадай искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Д. Ш. Яхунаев, артистнар, журналистнууд, городой олониитын түлөөлэгшэд бии. Харагшадай хүтэлбэрилэгшэ КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь Олег Николаевич Бодонов нүхэдэйнгөө зүгһөө угтагшадта баясхалан хүргэбэ.

Айлшад хүхюутэй. Тэдэнэр автобусуудта һууҗа, түр зуурахан республикынгаа ажалшадай омогорхол болоһон Ленинэй орденто театрай үүдэндэ буунад.

«Нүхэд, биледүүдээ бэлдэе!» — гэжэ нэгэнэй хэлэхэдэ, нүгөөдэнь харюусана: «Загарайһаа гараһаар тэбхэр 45 минута болобобди. Ямар жэгтэй түргэн, амараар ерэбэ гээшэбибди?» «Бидэниие дүрбэн часта, үшөө фермэ дээрээ ажалдаа байхадамнай машина ерэжэ Ильинкэ абаашаа һэн, тэндэ һуугаад, энэ хөөрэлдэжэ үрдингүй ерэбэлди!» «Таанадта билед худалдаа һэн гү?» «Үгы, рабочкомой түрүүлэгшэ үшөө гурбан үдэр энээнэй урда тээ өөрөө ерэжэ барюулаа һэн...» «Ажалай түрүүшүүлдэ түбхын түрүүн биледүүдые үгэбэбди гэлсээ һэн, тиимэһээл энэ найман вагон зоншни урдаа хараха хүнүүднай, ёһотой». «Һургуулиин хүүгэд бии хэбэртэйл!» «Тэдэш теэд отличнигууд ааб даа»...

Иимэнүүд хөөрэлдөөнүүд болоно. Ерэгшэд театрай фойе соогуур ябажа харана, хөөрэлдэнэ, үнинэй танилнуудай уулзалга болоно. Зүгөөр бултадаа баяртай. «Ехэ болохотой юумэ эмхидхэбэл», — гэһэн үгэнүүд тэрэ үдэшэ ехэ оло хэлэгдэнэ.

...Һүүлээрнь Л. Книппер Б. Ямпилов хоёрой зохёоһон суута «Агуу гоохон Ангара дүүхэй» гэжэ буряад балед эхилжэ, театрай айлшад Ангара Енисей хоёрые инаг дуранай гүн сэбэр мэдэрэлдэ абтабад... Гол рольнуудта СССР-эй арадай артистка Л. Сахьянова (Ангара), РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев (Енисей), Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Дамбиев (Хара-Һалхин) болон бусад мэдээжэ артистнууд наадажа, Буряадай искусствануудай габьяата ажал ябуулагша М. Балдаев оркестр хүтэлбэ. Сэхынь хэлэхэдэ, театрай гол, эрхим артистнууд—энэ спектакльда хабаадаа. Спектакль оло дахин халуун альга ташалгаар үдэшэгдөө.

Нааданай эсэстэ тус спектакльда хабаадагшад харагшадтаяа уулзаба. Энэ хөөрэлдөөн сэдьхэл хүдэлгэмэ дулаан, тусгаар халуун оршон байдалда үнгэрөө. Жэшээнь, **Лариса Петровна Сахьянова** иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөөдэр би спектакльда бэлдэжэ байхадаа түрүүшынхиеэ харагшадай урда гарахаа байһан мэтээр сэдьхэлээ хүдэлөөб. Та олон нүхэдһөө уламжалан, бага наһаяа, хүдөө нютагаа, ажалайтнай хүндэ хүшэрые һанааб. Агуу һайхан саг, коммунизмые ажалша гарнуудаараа ойротуулжа ябаһан таанадай сэдьхэлдэ зааханшье һаа баяр мэдүүлбэб гэжэ һанахадаа урмашанаб. Сэхынь хэлэбэл, би ажалша хүнүүдэй урда хатарха ехэ дуратайб. Энэ эрмэлзэлэйнгээ бэелһэндэ баярланаб, уулзалганууднай саашадаашье үргэлжэлхэ байха гэжэ найданаб...

Түмэр замай Загарай станциин хүдэлмэришэдэй зүгһөө **И. Ц. Аюржанаев** баясхаланаа хүргэбэ:

— Мүнөөдэрэй энэ халуун уулзалга хадаа арад зоноймнай үндэһэн буряад искусствадаа халуун дуратайе гэршэлбэ, тэрэниие хараха үзэхын түлөө эрмэлзэдэг болоо. Тиимэһээ энээнииень бэелүүлхэ аргын олдоһондо баяртайбди. Гадна эрхим баледээ эрхим артистнуудайнгаа хүсөөр бидэндэ харуулһандань театрта баясхалан хүргэнэб.

— Арад зониие түрүү үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ, һанаан сэдьхэлыень һайхан болгохо агууехэ хэрэгтэ искусствын дүүргэдэг үүргэ тусгаар удха шанартай гээшэ. Енисей Хара-Һалхин хоёрой тэмсэлээр бидэ һонирхожо һуухадаа гансахан сценэ дээрэ болоҗо байгша үйлөөр бэшэ, бүри саахануур бодожо һуугаабди. Иигэжэ хүн зондо арюун һайхан бодол, мэдэрэл түрүүлдэг хадаа искусство гээшэмнай мүхэшэгүй, арадай эгээл ехэ баялигуудай нэгэн ха юм даа. Тиимэһээ тэрэ арадтаа дүтэ байха ёһотой. Минии нүхэдэй захяа хэлэхэмни: мүнөө коллективһээмнай үсөөхэн зон театрта мордоо, энээнэй удаа булта ошохые оролдохобди гэжэ тэдэнэр хэлээ. Харин коллективнай 2 мянган хүнһөө бүридэдэг, ерэхэ аргаа олохобди, — гэжэ Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэдэй зүгһөө **Д. Р. Жалсараев** хэлэбэ.

РСФСР-эй арадай артист **П. Т. Абашеев** спектакльда хабаадагшадай зүгһөө хэлэхэдээ мүнөөдэрэй уулзалгын партиин XXIV съездые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй үедэ болоһоной тусгаар удха шанартайе тэмдэглэбэ. Директивэнүүд дотор совет искусствын арад зониие түрүү, коммунис үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ үүргэеэ улам һайжаруулха, энэ хэрэгтэ олониитые үргэнөөр хабаадуулдаг болгохын түлөө шэнэ онол аргануудые бэдэрхэ тухай хэлэгдэнхэй. Энээниие урагшатай бэелүүлхын түлөө театрай коллективэй саашадаашье оролдохо байһые найдуулаа.

Уулзалгын эсэстэ КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь О. Н. Бодонов артистнарта аймагайнгаа ажалшадай баясхалан хүргэжэ, театрай коллективтэ нютагайнгаа уран гарганай гараар бүтээгдэһэн В. И. Ленинэй Финляндиһаа 1917 ондо Россигаа ерэгшэ суута 291-дэхи номерой паровозой дүрэ бэлэглээ. Театрай директор Д. Ш. Яхунаев харюу болгон айлшадтаа П. И. Чайковскиим дүрэ барюулжа, [...] 26-да Загарайн Соёлой шэнэ [...] да «Цевильский цирюльник» оперо табихабди гэбэ.

Һүүлээрнь артистнар [...] айлшадаа поезддонь үдэшөө. [...]ральна поезд һүниин 11 ча[...] гарайн аймагай саада захы[...] станцида хүрөөд байхаар [...] Тиихэдээ Ново-Ильинка, Эл[...]луутай, Загарай, Онохой [...]нуудта тогтожо Карл-Марксы[...] партсъездын нэрэмжэтэ, «[...] колхозууд, Онохойн совхоз, [...]тайн, Шулуутайн леспром[...] Шэнэ Бэрээнэй механическа [...] болон бусад предприяти, һ[...] ажахынуудһаа ерэһэн 714 х[...]дые тарааха. Поездын тогто[...]зарта тусгаар автобусууд [...] тэдэниие байха.

Д. ЭРДЫН[...]

ЭДЭБХИ ҮРГЭЛЖЭЛХЭ

Оперо ба баледэй театрай директор Д. Ш. ЯХУНАЕВ:

— Бидэ сценэ дээрээ тоглоһон һайн һайн балет, оперо бүхэнөө хүдөөгэйнтөө ажалшадта шадаал һаа харуулха гэжэ шиидээбди. Энэ асуудалаар Улаан-Үдэдэ дүтэ оршодог Загарайн аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байнабди. Манай дурадхал КПСС-эй Загарайн райком, ажалшадай депутадуудай Загарайн аймагай Соведэй гүйсэдком халуунаар дэмжэжэ, тэрэ үдэртөө хүдөөгэйнгөө эхин партийна организацинуудай түлөөлэгшэдэй бодолые асууһан байна. Тэдэнэр дэмжэхэһээ гадна, тон олон биледэй захил хэбэ. Театрта дуратайшуулые бултынь асаржа шадахагүй дээрэһээ бидэ өөһэдынгөө дураар бологты гээд биледүүдээ райкомдо үгөө һэмди. Тиигэжэ ажалай түрүүшүүл энэ түрүүшын театральна поездын пассажирнууд болоһон байна.

Хоёр талаһаа хэлсээд байхадаа энэ хэрэгтэмнай туһалыт гэжэ түмэр замай Зүүн Сибириин Улаан-Үдын отделенидэ хандаһан байнабди. Тэдэ халуунаар дэмжээ. Гадна отделениин начальник нүхэр Кванталиани поездын маршрудые зохёолгодо, замай график табилгада, поездые хүтэлхэ хүнүүдээр туһалаа. Түмэр замайхидай туһаламжагүйгөөр бидэ театральна поезд эмхидхэжэ шадахагүй байгаабди. Тэдэнэр мүн саашанхи түсэбыемнай дэмжэхээр найдуулаа. Март һарада Кабанскын, Сэлэнгын аймагуудһаа харагшадые хүлеэнэбди. Һүүлээрнь Загарайн аймагһаа дахяад 700 хүниие уттаха гэжэ мүнөө һая хэлсэбэбди, мүн бусадшье аймагуудтай хэлсээн баталагдаха. Тиимэһээ энэ хэрэгээ саашадань үргэлжэлүүлхэбди. Эдэ спектакльнуудаа манай артистнууд партиингаа XXIV съездэдэ зорюулха гэлсээ.

КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь О. Н. БОДОНОВ:

— Хүн зоной ухаан бодолой, культурна ургалта шэнэ эрилтэнүүдые бидэнэй урда табина. Мүнөө, жэшээнь, манай аймаг доторхи шэнэ, типовой проектээр баригдаһан соёлой ордонгуудта харуулагдадаг наадан хүн зониие хүсэд ханганагүй. Хэды жэлэй урда тээ энэмнайшье ехэл туйлалта байдаг һэн. Теэд жэл үнгэрхэ бүри шэнэ эрилтэнүүд олошорно. Хүдөөгэй зон оперо, балет хараагүйдөө һанаа амар байжа шадахаа болёо.

Энэмнай, нүхэд, соёлойнгоо хүгжэлтөөр совет арадаймнай хэжэ ябаһан гайхамшаг туйлалтануудай бодото жэшээ ха юм даа. Ажалшадай энэ эрилтые хангангүй байха аргагүйбди. Тиимэһээ оперо ба баледэй театрай дурадхалда анхаралтайгаар хандаһан байна гээшэбди.

Иимэ анхаралда ажалшаднай хүртэхэ эрхэтэй. Тэдэнэй мүнөө бэелүүлжэ ябаһан ажал хэрэгүүд гайхамшаг шуу. Манай аймагай бүхы ажахынууд, предприятинууд үнгэрэгшэ наймадахи табан жэлэйнгээ түсэб бүхы дээрэнь булты дүүргээ юм. Жэшээнь, Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэд СССР-эй ой модоной министерствын дамжуулгын Улаан тугые гурбадахи жэлээ удаа дараа барижа ябана, Шэнэ Бэрээнэй механическа завод Бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ оролсоод, 3-дахи шатын шанда хүртөө, Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэдэй партиин XXIV съездые угтуулан абаһан социалис уялга болон үүсхэл республикын олониитэ дэмжэнэ...

ҺУРГААГ ОТОЛБО

Хабарай тарилгын сүлөө тухагүй үе соогуур посхоод бариха, һэльбэн заһаха, мүн бэшэшье хашаа хорёо заһаха хэрэг гаража, тухашаралдаан болодог. Тиимэ ушарай болохогүйн тулада Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхоз һая 6,5 мянган һургааг отолжо бэлдээд, ехэнхи хубиинь зөөжэ асараа.

Энэ һургаагаар мүнөө жэлдэ Нарһата нуга гэжэ газарай сабшалан хашаалагдаха юм.

Манай корр.

ТЕАТРАЛЬНА ПОЕЗД ТУХАЙ ҺАНАМЖАНУУД

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Х. ДУГАРЖАПОВА:

— Февралиин 16-да манай колхозой парткомой секретарь фермэдэмнай ерэхэдээ минии нүхэр Раднаев, һаяханай үнеэ һаадаг ажалтай болоһон Света Базарова, мүн үнинэй һаалишан Бадмаева Цыбигмит бидэ дүрбэндэ театрай билет асаржа үгөөд, машинын ерэхэдэ бэлэн байгаарайгты гээ һэн. Тиигэжэ бидэ түмэр харгын Горхон станци дээрэ поезддо һуугаад, город ерээбди. Эндэ ехэ халуунаар бидэниие угтажа абаба.

Ажалшад наада хараха ехэ дуратай юм. Аймагайнгаа агитбригадынхидай, мүн городһоо ерэһэн артистнарай наада яһала харадагбди. Теэд театрта үзэгшэтэй тэдэнииень сасуулха аргагүй ааб даа. Эндэ одоол жэгтэй байба, үхибүүдэйнгээ хөөрэлдэдэг, хэлсэдэг гайхамшаг үзэсхэлэн одоол хаража баярлааб. Оперо, балет гэжэ байгаад хөөрэлдэхэдэнь тэдэнь ямаршье наадан юм ааб даа гэжэ һанагша һэм. Теэд хараха арга болохогүй, город хаа-яа ябахадаа театрта ороошье һаа гэхэдэш билет дайралдахагүй. Бидэн шэнги хүдөөгэй ажалшадта тиигэжэ зайжаншье ябаха арга юу байхаб даа. Тиимэһээ партиин райкомой, театрай дирекциин бидэндэ һанаагаа зобоһондонь баяр хүргэнэб.

Арюухан Ангара болоҗо Лариса Сахьяновагай хатархые түрүүшынхеэ хараав. Ажалша, бэрхэ хүн хадаал иимэ һайханаар наадана ёһотой даа гэжэ һанажа һуугааб. Енисей хүбүүн, Хара-Һалхин бологшоошье артистнууд бэрхэнүүд байгаа. Тэдэнэй хоорондоо хөөрэлдөөшэгүй һаань, нааданиинь булта ойлгосотойл. Хүдөөгэйхид балет юу ойлгохо һэм, тэдэндэ дуу хатар хүрөөд лэ үлөө гэжэ зарим хүнүүд һанахадаашье болодог ёһотой. Тиимэ бэшэл даа. Арбан хоёр жэл һаалишанаар хүдэлхэ зууравни олон баярлаха үенүүд болоо юм. Үнеэн бүриһөө үнгэрэгшэ жэл 2200 литрһээ дээшэ һү һаахадаа хүхеэ һэм, энэ мүнөө балет харахадаа баярлабаб. Иимэ харалгын дахин эмхидхэгдээ һаань, лаб лэ үлэхэгүйб.

Загарайн модоной комбинадай хүдэлмэришэн А. УБЕЕВ:

— Би партиингаа хорин дүрбэдэхи съездын Директивэнүүдтэй танилсажа байхадаа хүдөө нютагуудай хүн зоной соёл гэгээрэлые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдээр ехэ һонирхооб. Юундэб гэхэдэ, шэнэ тосхонууд, соёлой гуламтанууд, гоё һайхан ордонгууд баригдажал байдаг, тиибэшье телевизорһээ ондоогоор бидэ балет хараха, оперо шагнаха аргагүй байдагбди. Телевизорнай кинол ха юм даа. Харин амиды артистнарые хаража һуухада ондоо бшуу. Тиигээд Директивэнүүдтэй танилсажа байхадаа ехэ, гайхамшаг бэрилгануудай хэгдэхын хажуугаар балет хараха аргатай яагаад болохо гээшэбибди гэжэ бодожо һуугаа һэм.

Теэд «араата амитан аргатай» гэдэгтэл, тиимэ арга олдоод, энэ өөрөө ерээд ябанаб. Иигэжэ бидэниие эм[...] э театрта асараагүйдэ өөһэдөө ерэхэмнай, сэхынь хэлэхэдэ, худалаар шуу даа. Сүлөө хаанаһаа бологшо һэм, арай гэжэ город ерэхэлээ театр һанаха аргатайш ябахагүйш. ондоо хэрэгүүдээ бүтээһээр ябатаршни сагшни дууһаад, бусаха болохош. Мүнөө бидэ поездоор ерэжэ ябахадаа энээнһээ урагша харалга иигэжэ эмхидхэдэг байхаа яаһан юм гэлсээбди. Түмэр харгын Улаан-Үдэ станциин, театрай, аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй үгэеэ ойлголсожо шадаһанай хүсөөр бидэ балет хараба бшуубди. Энэ хадаа хүдөөгэйхидэй культурна эрилтые хангаха талаар парти, правительствымнай ябуулжа байһан ажал хэрэгүүд лэ гээшэ ааб даа. Түмэр харгыда дүтэ һуудалтай аймагайхид һэн тула бидэ, загарайнхид, түрүүлбэ гээшэбди. Теэд ухаагаа гүйлгөөһаа, түмэр харгыһаа холо һуудаг аймагайхидшье театрта ерэхэ аргатай болохо гэжэ һананаб. Һанал бодолоо аймагайнгаа хүтэлбэриин газарта, театрай дирекцидэ бэшэгты гэжэ тэдээндэ захинаб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ Р. Ракшеева, Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэн А. Убеев, хонишон Н. Базарова, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой отделениин эрхилэгшэ Д. Н. Дабаев, 10-дахи классай һурагша Н. Сутурина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй габьяата артист, хатаршан В. ДАМБИЕВ:

— Манай театрай артистнууд хүдөөгэй ажалшадта наадаяа харуулжал, колхоз, совхозуудаар [...]жал байдаг. Тиихэдээ эндэ[...] театрайнгаа сценэ дээрэхидэ [...] наадаяа харуулжа шадад[...] Хүдөөгэй соёлой ордонгуудта [...] сценынхидэ адли арга хэр[...]нүүд үгы ха юм. Тиимэһээнь [...] үрэ туйлагдадаггүй оперо, [...] харуулха арга, сэхынь хэл[...] тэндэ үгы. Зайн галай элдэб [...] олон зурагта декораци, хүшэ[...] оркестргүйгөөр балет табиха ар[...] мүн олон артистнарай, хү[...]дэй, тэдэниие хангадаг хүнүүд[...]дэлхэ, наадандаа түхеэрхэ га[...] үгы ха юм даа. Тиимэһээнь [...]гэйхиднай энэ театрта һуугаад [...] шада адляар сэдьхэлээ ханаха[...]гүй байдаг. Теэд тэдэ тиимэ [...] хүргэхэ дуратайл, эрхэтэйшье [...] һайханай ханал сэдьхэхэ, [...] дуратайшуул элдэб аргаар [...] ерээ юм ааб даа. Теэд олон[...] шэнэ шэнэ балет, оперо харан[...]нангүй үлэшэнэ бшуу. Тиимэ[...]дэниие город асарха гээшэ то[...] хэрэг.

Манай театрта нэгэ доро 800 [...] наада хараха аргатай. Иимэ [...] хүниие нэгэ доро нэгэ аймагһаа [...]жа,. наада харуулаад, аб[...] бэлэн бэшэ юм аабза. Тиг[...] оролдоод байхада арга олдохо [...]ха юм. Сэхынь хэлэхэдэ, зони[...]атрта асарха арга олдохо, [...] залхуурха хэрэггүй. Хүдөөгэй[...]мнай бүхы һайн һайханһаа [...] сэхэ саг ерэһээр үнинэй. Т[...] хатар нааданайнгаа, дуу хүгж[...]гөө эрхимээр хүндэлхэ бидэшье [...]гатайбди. Тиимэһээ нүхэд ар[...]райнгаа зүгһөө уринаб: үнэн з[...]һөө баярлан угтахабди, ерэжэ [...]лагты!

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 21 час [...] Москваһаа дамжуулга. УЛА[АН-] ҮДЭ ХАРУУЛНА: 21 часһа[...] лепанорама. 21.20 минут[...] «Всегда с нами» гэһэн [...]жуулга. 21.55 минутаһаа «[...]дай партийна организаци[...]һээ» гэһэн дамжуулга. 22.30 [...]нутаһаа 02.15 минута хү[...] Москваһаа дамжуулга. 22.30 [...]нутаһаа эстрадын концерт. 23 [...]һаа орон доторхи һонин. [...] минутаһаа Совет Армиин [...] Далайн Сэрэгэй Флодой [...] зорюулагдаһан дамжуулга. [...] минутаһаа Л. Соболевой [...]ская душа» гэһэн расск[...] 24 часһаа хоккей. Эндэ ССР[...] түрүү һуури эзэлхын түлөө [...]һэн нааданда СКА (Ленинг[...]) «Спартак» командануудай [...]га харуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[ММА] УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: [...] часһаа киноочеркнууд. 18.40 [...]нутаһаа телефильм. 19.10 ми[...]һаа документальна фильм. [...] минутаһаа концерт.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Совет арадай аша туһада, эб найрамдалай аша туһада

Совет шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект бүхы дэлхэйн улад зоной дунда тон ехэ һонирхол татаба. Угаа ехэ удха шанартай энэ документ тухай мэдээсээгүй, дуулгаагүй нэгэшье томо газетэ, мэдээсэлэй нэгэшье агентство байбагүй гэжэ хэлээ һаа, алдуу болохогүй.

Совет арадай ажаһуудалые улам һайжаруулха, соёл гэгээрэлэйнь хэмжээе бүри дээшэлүүлхэ зорилго Директивэнүүд дотор голлуулан табигдаа гэжэ хамагай түрүүн тэмдэглэгдэнэ. «Совет хүнүүдэй ажабайдал һайжаруулгада табигдаһан анхаралые Директивэнүүдэй проектын үлэмжэ тэмдэглэмээр талань болоно» гээд «Монд» гэһэн француз буржуазна газетэ тэмдэглэбэ.

Совет түсэбүүдые бүтэхэгүй гээд урдань ходо «абаралдадаг» байһан, үзэл сурталай талаар манай дайсадайшье совет экономикын асари ехэ арга боломжые научна талаарнь гүнзэгыгөөр шэнжэлһэнэй аша үрэ юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй проект болоно гээд мэдэрхэ баатай болобо. «Экономическа түсэбэй проект бүтэмжэтэйгөөр зохёогдобо», — гээд «Насьон» гэдэг Парижай газетэ тэм[дэглэбэ.] «Тэрэнь гоё гоё үгэнүүдэй программа бэшэ, — гээд Баруун Германиин «Вестфелише Рундшау» газетэ бэшэбэ, — оронойнгоо арга боломжые зүбөөр ойлгодог политическэ ажал ябуулагшадай ухаан бодолынь, арга онолынь Директивэнүүд дээрэһээ харагдана. Советскэ Союз болбол научно-техническэ туйлалта хэрэглэн, агууехэ гүрэнэй нэрэ түрэдэ хүрэмөөр — тиимээр арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ хүсэлтэй».

Эсэстэ, иимэ мэдэрэл хэгдэһэн байна гэбэл: «үүсхэн зохёохы ажал эрхилдэг Советскэ Союз эб найрамдалда, уласхоорондын оршондо харилсан ажаллалтада туһалхаар эрид шиидэнти». Политическэ талаарнь абажа харабал, «уласхоорондын шахардуу байдалые зөөлэрүүлхэеэ, хариин оронуудтай экономическа барисаагаа бэхижүүлхэеэ Советскэ Союз оролдоно», — гээд Японой «Санкэй симбун» газетэ тэмдэглэбэ.

Съездын Директивэнүүдэй проектые муудхаха гэһэн һэдэлгэнүүдээ баруунай буржуазна пропагандын орхёогүйнь мэдээжэ. Гэхэтэй хамта тиимэрхүү һэдэлгэнүүдые гаргахадаа, табиһан зорилгодоо тэдэнэр хүрэнэгүй. Совет экономикын хүгжэлтын асари ехэ түсэбүүд бүхы дэлхэй дээрэхи социальна дэбжэлтэ, эб найрамдал улам бэхижүүлхэ бата найдабари, эшэ үндэһэн болоно гээд бүхы оронуудай арадууд тоолоно.

Итали: „Фашизмын һэргэлгэдэ һаад хэхэ!"

«Фашизмын һэргэлгэдэ һаад хэхэ!» гэһэн уряа лозунг доро арад зоной хүсэтэ жагсаалнууд Италида мүнөө үедэ болоҗо байнхай. Ажалшадай олон мянганай жагсаал Неапольда февралиин 16-да болобо. Профсоюзна гурбан томо нэгэдэлэй уряалаар энэ городой промышленна предприятинуудта бүгэдэ зоной нэгэ часай забастовко соносхогдоо һэн. Рим, Милан, Таранто ба бусад городуудта фашизмда эсэргүү олониитын жагсаал болоҗо байнхай.

Италиин Компартида, энэ ороной демократическа бусадшье эмхинүүдтэ эсэргүү неофашистнуудай һэнгэргүй аашануудта Италиин ажалшад тиимэ харюу үгэнэ. Неофашистнууд болбол хэмһээ бурил хэтэржэ, гал түймэр табидаг, бомбо шэдэдэг, буудадаг болоҗо байна. Катандзаро городто фашистнууд нэгэ хүдэлмэришэниие алаһан, 12 хүниис шархатуулһан байгаа.

Муссолиниин уг залгамжалагшадай Италида толгойгоо үргэһыень юугээр тайлбарилхада болохоб? Италиин хүдэлмэришэн ангиин, арад зоной үсэд шанга тэмсэлээр, улаан шуһаар дайшалагдаһан эрхэ сүлөөе, демократическа туйлалтануудые усадхахын тулада ороноо һүйдхэлтэ журамгүй байдал руу татажа оруулхаяа эрмэлзэгшэ хорото бүлэгүүд тэдэ фашис бандидуудые хүхсэдэг гээд Италиин Компартиин Политбюрогой мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Италидахи политическэ хүгжэлтые буруу зам руу оруулха гэһэн эгээн лэ хархис этэгээдүүдтэ энэ ороной пүлөөтэ хүнүүд ямаршье хэмжээ абадаггүй, заримдаа өөшөөжэ байдаг. Фашис парти болон фашис пропаганда һэргээлгэ Италиин конституцяар хоримжологдоһоншье мүртэнь, «Италиин социальна хүдэлөөн» гэжэ нэрэтэй шэнэ түхэлэй фашис парти энэ орон соо бэеэ нюунгүйгөөр байжа байдаг. Тэрээнһээ гадна, фашис удха шанараа оройдоошье нюудаггүй ондоошье олон эмхи Италида бии юм.

Италиин олониитэ неофашистнуудай талаһаа бии болохо аюулда хайша хэрэгээр удаан саг соо хандажа байһан байна. Италида фашизмын һэргэхэ арганьгүй, яахадааб гэхэдэ, неофашис хүдэлөөн ехээр дэлгэрһэн ушар бэшэ гээд тоолодог байһан байна. Гэбэшье фашизмын энэ орон соо һэргэхэ зохид эрхэ байдалай бии байһыень, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ эсэргүү тэмсэхэдээ хархисуудай фашис алууршадта ехээр найдажа байһыень һүүлэй үедэ болоһон ушарнууд харуулба.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ бүхы Итали дотор болоҗо байһан митинг ба жагсаалнууд, фашизмда эсэргүү национальна нэгэдэмэл комитедэй орон соо байгуулагдаһан ушар неофашизмын аюулые Италиин демократуудай хүсэдөөр ойлгоһыень, тэрэ аюулда эсэргүү эршэмтэйгээр тэмсэхээ хүсэжэ байһыень харуулна.

С. ИВАНОВ, Н. ЗИНОВЬЕВА.
(ТАСС).

ХИЛЫН саанаһаа

ЗОРИГ БАДАРУУЛАГША ДОКУМЕНТ

БЕРЛИН. (ТАСС). Шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектын ёһоор хараалагдаһан зорилгонууд Советскэ Союзай материальна ба оюун бодолой угаа ехэ хүсэн тухай, совет обществын барагдашагүй хүсэ шадал тухай гэршэлжэ үгэнэ гээд «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха асари ехэ зорилгонууд Директивэнүүдэй проект соо табигдаһан байна гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

СОФИ. (ТАСС). КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект Болгариин ажалшадай дунда ехээр һонирхогдоо. Энэ документ хадаа совет обществын үндэһэ һуури болоҗо үгэдэг энэрхы ябадалые эли тодоор харуулһан программа. КПСС-эй, Совет засагай бүхы ажал ябуулгын уг удхань болоно гээд Болгариин профсоюзуудай орган «Труд» газетэ заана.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Директивэнүүдэй проектын уласхоорондын угаа ехэ удха шанартай байһан тухай Венгриин «Мадьярорсэг» гэжэ недели бүриин хэблэл редакционно статья соогоо зааһан байна. Коммунизм байгуулжа байһан агууехэ гүрэнэй материально-техническэ үндэһэ һууриие бэхижүүлгэ, экономическа ба өөрыгөө хамгаалха шадабариие дээшэлүүлгэ дэлхэйн политикада нүлөө үзүүлдэг нүхэсэл болоҗо үгэнэ гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ПРАГА. (ТАСС). Юһэдэхи габан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые «Научна элитэ ехэ зохёол» гээд «Руде право» газетэ нэрлэһэн байна. Директивэнүүдэй проект промышленностиие і али бүхы талаарнь тааруу жэгдээр хүгжөөлгэдэ гол анхарал хандуулна, арадай хэрэглэлэй эд бараа гаргалгые түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараална гээд газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын «Гранма» газетэ КПСС-эй XXIV съездые «Угаа шухала ушар» гэжэ нэрлэхэ зуураа, Совет орон политическэ, экономическа болон соёлой талаар шэнэ амжалтануудые туйлан, тэрэниие уттахаяа байна гээд заана. Совет арадай амжалтанууд хизаарлашагүй арга боломжонуудые социализмын нээжэ үгэдэг байһые гэршэлжэ үгэнэ гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. (ТАСС). КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые тайлбарилхадаа, политическэ шухала алхам хэгдэбэ гээд Бразилиин «Жорнал ду комерсио» газетэ бэшэнэ. Шэнэ түсэбтэ табан жэлдэ хэрэглэлэй эд бараа гаргалгые бүри түргэнөөр ургуулха, хүн бүхэндэ абажа үзэбэл бодото олзо доходые 30 тухай процентээр нэмээхэ гэжэ хараалагданхай гээд газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «[...] туг уряална» гэһэн түрүү [...] «КПСС-эй XXIV съездын [...]лэлдэ» гэһэн гаршаг доро [...]мацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «[...]мышленна үндэһэ һуури [...] гэжэ К. Белых гэгшын [...] «Галуу үсхэбэрилхэдэ олз[...] гэһэн А. Родионовой статья.

Гурбадахи хуудаһанда: [...] Армиин, Далайн-Сэрэгэй Ф[...] һайндэртэ зорюулагдаһан [...]риалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «[...]нэр түрүүлэн тэмсэлдэ оро[...] гэһэн Г. Болдогоевой статья. [...]лын саанаһаа абтаһан ТАСС мэдээсэлнүүд.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-03353. Заказ № 890.